

NİJERYA

ÜLKE RAPORU

Hazırlayan : **Yücel AKOVA**
Ankara - April, 2011

T.C. Başbakanlık
Dış Ticaret Müsteşarlığı
İHRACATI GELİŞTİRME ETÜD MERKEZİ

NİJERYA

Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler

Temel Sosyal Göstergeler

Nüfus	143,3 milyon (2007 yılı tahmini, US Census Bureau)
Dil	İngilizce (resmi), Hausa, Yoruba, Igbo (Ibo). Ülkede pek çok yerel dil konuşulmaktadır.
Din	Müslüman %50, Hıristiyan %40, diğer %10
Başkent	Abuja
Yüzölçümü	923.773 km ²
Başlıca Şehirleri	Abuja Lagos Ibadan Kaduna Kano Port Harcourt
Etnik Yapı	Hausa ve Fulani %29, Yoruba %21, Igbo (Ibo) %18, Ijav %10, Kanuri %4, Ibibio %3,5, Tiv %2,5

Temel Ekonomik Göstergeler

	2005a	2006a	2007a	2008b	2009c	2010c
GSYİH (milyar dolar)	103,4b	127,3b	144,4	182,7	133,8	145,3
GSYİH (milyar Naira)	13 569b	16 383b	18 161	21 654	20 217	23 975
Reel büyüme (%)	6,6	6,0	6,2a	6,3d	3,0	4,4
Kişi başına GSYİH d (dolar)	1 567b	1 679b	1 795	1 910	1 934	1 981
İşsizlik (ort; %)	17,9	8,2	5,4a	11,6a	11,4	8,5
Tüketici fiyat enflasyonu (ort; %)	17,9	8,2	5,4a	11,6a	11,4	8,5
Döviz kuru (Naira: 1 \$, ortalama)	131,27	128,65	125,81a	118,55a	151,08	165,00
İhracat (fob-milyon dolar)	50 162	59 144	61 816	76 781	43 320	53 924
İthalat (fob- milyon dolar)	25 639	31 113	38 649	45 485	38 055	43 133
Cari işlemler dengesi (milyon dolar)	8 021	13 796	2 317	4 662	-8 445	-5 640

a Gerçekleşen. b Economist Intelligence Unit tahmini. c Economist Intelligence Unit projeksiyonu

Kaynak: The Economist Intelligence Unit, Nigeria Country Report, 2009

a Gerçekleşen. b Economist Intelligence Unit tahmini. c Economist Intelligence Unit projeksiyonu
d Satın alma gücü paritesiyle

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

ACP, AfDB, AU, C, ECOWAS, FAO, G-15, G-24, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICCT, ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCS, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC, MIGA, MINURCAT, MINURSO, MONUC, NAM, OAS (gözlemci), OIC, OPCW, OPEC, PCA, UN, UN Güvenlik Konseyi (Geçici), UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNMIL, UNMIS, UNOCI, UNWTO, UPU, WCO, WFTU, WHO, WIPO, WMO, WTO

Genel Bilgiler

Coğrafi Konum

Orta Batı Afrika ülkesi olan Nijerya toplam 923 773 km² yüzölçümü ve 4037 km kara sınırı ile bölgenin en geniş topraklara sahip ülkelerinden birisidir. Kara sınırlarını paylaştığı komşuları batıda Benin (773 km), doğuda Kamerun (1 690 km) ve Çad (87 km), Kuzeyde de Nijer (1 487) 'dir. Ülkenin 853 km uzunluğundaki deniz kıyıları ise güneyinde yer alan Atlas Okyanusu Gine körfezine açılır.

Ülkede başlıca coğrafi oluşumlar Adamawa ve Jos platoları, Nijer nehri ve Nijer deltasıdır. Ülkenin kuzeyinde yer alan çöl bölgesi de iklim bakımından önemli etkisi olan bir coğrafi oluşumdur. Ülkede "Y" şeklinde birleşen ve Atlas Okyanusuna dökülen Nijer ve Benue nehirleri ülke coğrafyasını üç ana bölgeye böler niteliktedir. Tropik iklime sahip olan Nijerya'da bu iki nehir bitki örtüsü oluşumunda da önemli rol oynamaktadır.

Nijerya 143,7 milyon kişi (2007 tahmini) nüfusa ile Afrika kıtasında en kalabalık ülke konumunda olup, nüfus iki önemli kentte yoğunlaşmaktadır. Bunlardan başkent Abuja 2 milyon kişi nüfusu ile ülkenin orta bölgesinde yer alır. Diğer önemli kent Lagos, 10 milyonun üzerinde nüfusu ile Nijerya'nın Atlas Okyanusu'na açılan kapısı konumunda olup, şehir merkezi Benin sınırlarına yakın bölgede kuruludur.

Siyasi ve İdari Yapı

Nijerya İngiltere'den bağımsızlığını 1960 yılında kazanmıştır. Üç yıl sonra ülke çokça etnik, kültürel ve dini farklılıkları bulunan geniş bir nüfus yapısı ile cumhuriyete dönüşmüştür. Ülkenin kuzeyi, batısı ve doğusu üç büyük etnik grup tarafından paylaşılmakta olup, bunlar Hausa-Fulani, Yoruba ve Ibo şeklindedir. 1967 yılında bölgede hakimiyet kurmak için güç elde etme rekabeti nedeniyle etnik gruplar arasında gerilim ortaya çıkmış ve iç savaşa neden olmuştur. İki buçuk yıl süren kanlı iç savaş sonrasında Doğu bölgesindeki etnik grup Biafra Cumhuriyeti şeklinde ayrı bir devlet kurma planlarını duyurmuştur. Bu dönemdeki iç savaşın 1970 yılında bitmesi neticesinde tekrar birleşen Nijerya'da iç barış kısa soluklu olmuştur. 1970 ve 1980'li yıllarda askeri müdahale hakimiyeti yaşanmış ve sadece 1979-1983 döneminde sivil bir yönetim iş başında olabilmıştır. İktidar partisinin 1983 yılı seçimlerinde oylamaya hile karıştırdığı suçlamaları ile başlayan kargaşa, 1985 yılında kansız bir askeri müdahale ile cumhuriyetin yeniden yıkılması ile sonuçlanmıştır.

Yönetimi ele alan General Babangida, 1986 yılında can çekişmekte olan Nijerya ekonomisini düzeltmek amacıyla IMF ile Yapısal Uyum Programı'nı açıklamıştır. Bununla birlikte sivil yönetime dönmek üzere hazırlanan ve üçüncü cumhuriyetin kuruluşunun da temelini oluşturan karmaşık bir programı devreye sokmuştur. Fakat kurulmuş olan bu cumhuriyet de; Haziran 1993'te varlıklı bir işadamı Moshood Abiola'nın kazanmış olduğu başkanlık seçimlerinin izah edilemeyen sebeplerle iptal edilmesi sonucunda tekrar çökmüştür.

Ağustos 1993'te General Babangida yönetimin başına seçime gitmeksizin sivil işadamı Ernest Shonekan'ın gelmesini sağlamış, ancak bu da kısa süre sonra gerilimlere yol açarak politik kriz yaşanmasına neden olmuştur. Shonekan'ın görevden çekilmesi ile bu defa yönetime hevesli olan Savunma Bakanı General Sani Abacha yönetim gücünün kendisinde olduğunu ilan ederek gelmiştir. General Abacha tüm sivil yasaları iptal etmiş ve tamamen askeri rejime yönelmiştir.

General Abacha 1998 yılında beklenmedik bir şekilde kalp krizi geçirerek öldüğünde ülkede pek üzüntü havası yaşanmamış, yerine gelen General Abdulsalami Abubakar ise daha demokratik katılım içeren bir yönetim sergileyememiş ve Şubat 1999'da ülkeyi seçimlere taşıyarak Mart 1999'da da askeri rejimin resmi olarak bitmesi sonucuna ulaşılmıştır.

Bugün Nijerya Millet Meclisinde 360 milletvekili ve 109 senatör yer almakta olup, hükümetteki Demokratik Halk Partisi 262 milletvekili ve 85 senatör sandalyesine sahiptir. Nisan 2007'de dördüncü Nijerya Cumhuriyeti Başkanlığına Yar'Adua seçilmiş olup, Mayıs 2007'de resmi olarak görev yapmaya başlamıştır.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Nijerya Afrika'nın en büyük nüfusuna sahip ülkesidir. Ancak, kaynaklara göre nüfus verileri farklılık arz etmektedir. 2006 yılı sayımlarına göre nüfusu 143,3 milyondur (71,7 milyon erkek, 68,3 milyon kadın). Nüfus artış hızı düşmektedir. UNDP'ye göre nüfus artış hızı 1975 yılından 2005 yılına kadar % 2,8'ten % 2,5'e düşmüştür.

2006 yılı seçimlerine göre, 75 milyon kişi ağırlıklı olarak Müslüman kuzey eyaletlerde, 65 milyon kişi Hıristiyan güney eyaletlerde yaşamaktadır. 250'den fazla etnik grup ile Nijerya dünyadaki en fazla etnik gruplara sahip ülkelerden birisidir. En büyük 3 etnik grup (kuzeyde Hausa- Fulani, güneydoğuda Igbo, güneybatıda Yoruba) ülke nüfusunun %68'ini teşkil etmektedir.

Kentleşme artmaktadır. UNDP'ye göre kent nüfusu 1975 yılında toplam nüfusun %23,4'ü iken 2005 yılında %48,2'si olmuştur. 2015 yılında ise %55,9'u olacağı tahmin edilmektedir. Pek çok gelişmekte olan ülkede olduğu gibi, şehir ve kırsal alan arasında gerek alt yapı gerekse sosyal olanaklar açısından büyük uçurumlar bulunmaktadır. Örneğin, şehir nüfusunun %73'ü sağlıklı suya erişim sağlayabilirken, kırsal nüfusun %40'ı aynı olanağa sahip bulunmaktadır.

Nijerya genç bir nüfusa sahiptir. Nüfusun %40'ından fazlası 15 yaşın altındadır. Genç nüfusun fazlalığı gelecekte işsizlik sorununun artacağına bir göstergesidir. Nijerya İstatistik Kurumuna (NBS) göre 2007 yılında işsizlik oranı %14,6 olmuştur. (Ancak gerçek işsizlik oranının daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir.)

National Bureau of Statistics'e göre toplam işgücü varlığı 2003 yılında 54,9 milyon iken, 2006 yılında 58,9 milyona çıkmıştır. 2007 yılında ise bu rakamın 61,2 milyon olduğu tahmin edilmektedir. Resmi istatistiklere göre 2003 yılında %14,8 olan işsizlik oranı 2007 yılında %11,8'e gerilemiştir. Ancak Nijerya'da gerçekte işsizlik oranlarının resmi verilerin çok daha üzerinde olduğu bilinmektedir.

Nijerya'da işsizlik en önemli sosyal ve ekonomik sorunlar arasında yer almaktadır. Ülkenin kötü yönetilmesi, savaşlar, askeri yönetimler ülkenin kalkınmasını engellemiş ve işsizlik oranını da artırmıştır. Nijerya'da kalkınma için zengin kaynaklar bulunmasına rağmen bugüne kadar bu kaynaklardan yeterince istifade edilememiş ve bugün de kaynakların ekonomik kullanımında büyük sorunlar söz konusudur.

Ülkede tüketimin düşük olması üretim artışını engellemekte bu durum da ekonomik kalkınmanın yavaşlamasına neden olmaktadır. İşsizlik ülkede suç oranının yüksek olmasında rol oynayan en önemli faktörlerden birisidir.

Hidrokarbon sektörünün sermaye yoğun yapısı nedeniyle bu sektördeki gelişmeleri işsizliğin azaltılmasında etkin olamamaktadır. Gençlik Kalkınma Bakanı'nın açıklamalarına göre ülkede 64 milyon civarında genç işsizdir. Bu rakam toplam genç nüfusun yaklaşık % 80'ine tekabül etmektedir. Üniversite mezunlarının % 10'u iş bulabilmektedir. Nijerya'da 90'dan fazla üniversite bulunmaktadır. 1960'lı yıllarda ise sadece 5 üniversite bulunmaktaydı.

İstihdamın Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı(Kişi)

	2003	2007
Tarım, Orman, balıkçılık ve avcılık	27 840 000	31 277 967
Madencilik ve taşocakçılığı	66 150	81 045
İmalat sanayi	820 000	821 256
Elektrik üretim ve dağıtım	410 000	329 583
İnşaat	260 000	329 583
Tamir onarım ve bakım	93 060	140 478
Otel ve Lokanta	86 940	129 672
Ulaşım ve haberleşme	400 000	1 107 615
Banka ve sigortacılık	270 000	302 568
Emlak ve kiralama	58 590	81 045
Savunma ve sosyal hizmetler	4 900 000	5 338 164
Eğitim	8 430 000	10 443 999
Sağlık	280 000	307 971
Diğerleri	2 885 260	3 279 621
TOPLAM	46 800 000	54 030 000

Kaynak: National Bureau of Statistics, NISER

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Nijerya doğal kaynaklar bakımından zengin bir ülkedir. 800 km'lik sahilinde yer alan bataklık ve haliçlerde petrol ve gaz rezervleri bulunmaktadır. Petrol sondajına 1937 yılında başlanmış ve 1956 yılında petrol keşfedilmiştir. Ayrıca, granit, mermer, kireç taşı, kalay, kömür, demir, kurşun, çinko ve altın bakımından zengindir.

Petrol ve doğal gaz önemli enerji kaynaklarıdır. Yurtiçi ihtiyaç ağırlıklı olarak bu kaynaktan sağlanmaktadır. Diğer kaynak ise hidro elektriktir. Nijerya önemli kömür yataklarına sahip olmakla birlikte, üretim yılda 100 000 tondan azdır. Mum ve lamba halen önemli bir aydınlatma kaynağıdır.

Nijerya Merkez Bankası'na göre, 2007 yılında toplam enerji üretimi %0,6 oranında düşerek 2,623 Mw olmuştur. Elektrik tüketimi ise 2007 yılında %6,4 düşerek 2.245 Mw olmuştur. Ayrıca, dağıtım ağındaki sorunlar nedeniyle elektrik kaybı yaşanmaktadır. Hükümet enerji sektörünü en önemli önceliği olarak gördüğünü belirtmiş ve 2009 yılı sonuna kadar elektrik arzını 6.000 Mw'ye çıkarmayı hedeflemiştir.

Dahil Olduğu Uluslararası Anlaşmalar

Nijerya'nın Taraf Olduğu Antlaşmalar

- African Union (AU)
- Economic Community of West African States (ECOWAS)
- International Convention on the Harmonized Commodity Desc and Coding Sys (HS Convention)
- Organisation of Petroleum Exporting Countries (OPEC)
- World Trade Organization (WTO).

Ekonomik Entegrasyonlara Üyelik

Afrika Birliği: (AU) Afrika Birliği, merkezi Addis Abada olan bir kuruluş olup 2002 yılında kurulmuştur. AU, AB'ni model almıştır ve parlamento, merkez bankası, tek para birimi, adalet divanı ve yatırım bankası gibi hedefleri bulunmaktadır.

Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu: Topluluk 1975 yılında 15 Batı Afrika ülkesinin katılımı ile oluşmuştur. Bu ülkeler. Benin. Burkina Faso. Fildisi Sahili. Gambiva. Gana. Gine. Gine Bissau. Liberva.

Mali, Cabo Verde, Nijer, Nijerya, Senegal, Sierra Leone ve Togo'dur. Topluluğun temel amacı işgücü ve malların Batı Afrika'da serbestçe dolaşacağı gümrük birliği oluşturmaktır.

Kuruluş içerisinde ekonomik bütünleşme, mali kaynak eksikliği, ülkeler arası güvensizlik, bölgedeki politik istikrarsızlıklar nedeniyle çok sınırlı olabilmıştır. Ayrıca bu gelişmede yetersiz alt yapı ve ECOWAS ekonomilerindeki çeşitliliğin olmaması da etkili olmuştur.

► Genel Ekonomik Durum

Ekonomik Yapı

GSYİH'nin Sektörlere Göre Dağılımı

	2003	2004	2005	2006	2007
Tarım	41,0	41,0	41,2	41,7	42,2
Sanayi	30,4	29,7	28,3	26,0	23,7
Hizmet	28,6	29,4	30,5	32,2	34,1

a Gerçekleşen. b Economist Intelligence Unit tahmini. c Economist Intelligence Unit projeksiyonu

Kaynak: The Economist Intelligence Unit, Nigeria Country Report, 2009

Nijerya 143,4 milyon nüfusu, 923 773 km² yüzölçümü ve sahip olduğu petrol kaynakları ile Afrika kıtasında önemli bir ülke konumundadır.

Nijerya ekonomisinde petrol sektörü ile geleneksel tarım ve sınırlı düzeyde imalat sanayi şeklinde ikili bir yapı mevcuttur. Sömürge zamanında ticari tarım ürünleri üretilmeye başlanmış; liman, demiryolu ve yol yapımı gerçekleştirilmiştir. Bu zamanda, tüketici ürünleri için bir pazar oluşmaya başlamıştır. Bağımsızlığın kazanıldığı 1960 yılında tarım ihracat gelirlerinin ana kaynağı olmuş ve GSYİH'nin yarısından fazlasını oluşturmuştur.

Petrol sektörünün hızlı gelişimi büyümenin lokomotifi olmuştur. Resmi tahminlere göre, petrol sektörü federal devlet gelirlerinin %70- 80'ini, ihracat gelirlerinin %90 'ını ve GSYİH'nin % 25'ini oluşturmaktadır.

Ziraat (hayvancılık, ormancılık ve balıkçılık dahil) GSYİH'nin %42'sini oluşturmaktadır. İmalat sanayi ise GSYİH'nin % 5'ini oluşturur. Hizmet sektörü ile perakende ve toptan satış sektörleri büyümeye devam etmekte olup, 2007 yılında GSYİH'nin 1/3'ünü oluşturmaktadır.

1970'lerden beri ekonomik büyüme petrol fiyatlarındaki dalgalanmalardan etkilenmiştir. Sivil yönetimin başa gelmesinin ardından petrol fiyatlarındaki ve petrol üretimindeki artış ve tarım sektöründeki büyüme GSYİH'nin 2003 yılında %10,4 oranında büyümesine neden olmuştur. Ancak, 2006-2008 yılları arasındaki büyümenin kaynağı petrol sektörüne bağlı olmamıştır. Hatta bu dönemde petrol üretiminde düşüş gözlemlenmiştir. Büyümedeki artışın kaynağı petrol dışı sektör (tarım, ulaşım, haberleşme ve havacılık) olmuştur. Ancak, petrol sektörünün önümüzdeki dönemde önemini devam ettireceği beklenmektedir.

► Sektörler

Tarım ve Hayvancılık

1970'li yıllarda petrol sanayinin hızla gelişmesine rağmen, tarım hala GSYİH'nin %40'ını oluşturmakta ve nüfusun büyük çoğunluğunu istihdam etmektedir. Ancak, Nijerya 1960 yılında bağımsız olduğunda, önemli ölçüde tarım ürünleri ihracatçısı olmasına rağmen, tarımın mali katkısının yıllar itibarıyla azalması sonucunda, önemli bir tarım ürünleri ithalatçısı konumuna gelmiştir. 1970 yılından beri, tarımın yeniden canlandırılması amacıyla çeşitli girişimlerde bulunulmuş, ancak, uygulanan politikalar ve yatırımlardaki eksiklik nedeniyle, bu girişimler pek etkili olamamıştır.

1970'li yılların sonlarında başlıca ulusal gıda üretim programını ortaya çıkaran Başkan Olusegun Obasanjo 1999 yılında yönetime geldikten sonra dikkatleri tarımın kalkınması üzerine çekmeye çalışmıştır. Şu anki başkan Yar'Adua'da tarımı gündemine almıştır. Tarımın geri kalmasında rol oynayan önemli faktörler ise, pek çok tarım arazisinin küçük oluşu, tarım ilaçlarına ve modern teknolojiye sınırlı erişimdir. Ayrıca, toprak sahipliği kanunları da sorun yaratmaktadır. Yar'Adua toprak sahipliğini liberalleştireceğini belirtmiştir. Var olan yasalara göre toprak devlete aittir.

2005-2007 yılları arasında uygun hava koşulları ve devlet desteği ile zirai üretimin yıllık % 7 oranında artış göstermesine rağmen tarım sektörünün modernizasyonu için hala yatırım gerekmektedir. CBN verilerine göre yakın geçmişte ürün artış hızı nüfus artış hızını geçmiştir. Ayrıca, 2007 yılında, ülkenin gıda ithalatı (pirinç, şeker, mısır) toplam ithalatının % 6,1'ine düşmüştür. Bu oran 1999 yılında % 15 olmuştur. Sadece kakao ihracatta önemli bir gıda ürünüdür.

Kuzevdeki çölleşme ve orta ve aünev kesimdeki erozvon tarım alanındaki en önemli tehditlerdir.

Hayvancılık, balıkçılık ve ormancılık oldukça sınırlıdır. Nijerya'nın Afrika'daki en büyük kereste üreticisi olduğu tahmin edilmektedir. Yıllık 150 milyon m³ kereste elde edilmektedir. Ülkedeki kereste üretiminin büyük kısmı yakıt olarak kullanılmaktadır.

Sanayi

Nijerya'da endüstri geleneksel olarak küçük çaplı imalat ve işleme tesislerinden oluşmaktadır. Faaliyet genel olarak belli başlı kentsel alanlarda yoğunlaşmıştır. Sanayinin %60'ı Lagos ve çevresinde yer almaktadır. Kano, Kaduna ve Ibadan diğer imalat sanayi merkezleridir. Petrol endüstrisi ise Port Harcourt ve Warri'de yoğunlaşmıştır.

Tekstil, içecek, sigara, sabun, deterjan ve çimento endüstriyel üretimin %60'ını oluşturmaktadır.

Nijerya'nın ağır sanayi sektörü ise gelişmemiştir. 1970'lerde artan petrol gelirleri ile birlikte hükümet özellikle çelik, petrokimya, gübre ve metal sanayinin devlet eliyle geliştirilmesine dayalı ağır sanayi politikası benimsemiştir. Çelik sanayi, kendine yeten sanayileşmenin temeli olarak görülmüş, ancak 10 milyar dolarlık bir kaynak tahsisine rağmen fazla gelişmemiştir. Yönetim zayıflığı ve fon yetersizliği sektördeki geri kalmışlığın başlıca nedenleridir.

Petrokimya sektöründe olduğu gibi ülkede üretilen enerji kaynaklarına dayalı endüstrileri geliştirmede de görece olarak daha başarılı olunmuştur. Port Harcourt'ta Kurulu doğal gazı girdi olarak kullanan ulusal gübre şirketi NAFCON diğer kamu kuruluşlarına göre daha başarılı olmuştur. Ancak, son yıllarda büyük borcu bulunmakta ve düşük kapasite ile faaliyet göstermektedir.

Sanayi Üretim İstatistikleri

(yıllık artış %)	2003	2003	2004	2006	2007
Sanayi üretimi	0,0	3,7	3,4	0,9	-0,2

Kaynak: The Economist Intelligence Unit, Nigeria Country Report, 2009

Madencilik

Nijerya petrol endüstrisinin iki önemli avantajı bulunmaktadır. Bunlar, ülke petrolünün yüksek kalitede olması ve Kuzey Amerika'ya olan yerleşiminin elverişli olmasıdır. ABD Nijerya ham petrolünün yaklaşık yarısına yakını ithal etmektedir. Üretim kapasitesinin günlük 3 milyon varil olduğu tahmin edilmektedir. Ancak, hiç bir zaman bu miktarda bir üretim yapılmamıştır.

2005 yılı sonunda petrol sahalarına militan saldırılar gerçekleştirilmeye başlamış ve petrol şirketleri üretimi durdurma noktasına gelmişlerdir. 2005 yılından beri üretimde sürekli bir düşüş gözlemlenmektedir. Yar'Adua'nın yönetime gelmesiyle saldırılara bir süre ara verilmiş ancak 2008 yılında gerçekleştirilen saldırılardan sonra üretim günlük 2 milyon varile düşmüştür.

1979 yılından beri, Nijerya'nın kamu sermayeli petrol şirketi olan NNPC uluslararası petrol firmaları ile joint-venture şeklinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Varlığı kanıtlanmış gaz rezervlerinin 3,5 trilyon m³ olduğu hesaplanmaktadır. Bu miktar dünyadaki en büyük gaz rezervini oluşturmaktadır. Rezervlerin %60'ı Nijer Deltası'nın doğusunda yer almaktadır. Gaza yerel talep düşük olduğu için ihracata yönlendirmeye çalışılmaktadır. Hükümet gaz sektörünü elektrik ihtiyacını karşılamak için özelleştirmiştir.

En önemli ihracat projesi Shell ve Nigerian Liquefied Natural Gas Company (NLNG) tarafından yürütülen projedir. 1999 yılında ihracat başlamış ve 2003 yılında 9 milyon ton üretim yapılmıştır. 2006 yılında sıvı doğal gaz (LNG) üretim kapasitesi yıllık 18 milyon tona, sıvı petrol gazı (LPG) üretim kapasitesi ise yıllık 3,4 milyon tona ulaşmıştır. 2007 yılında yeni bir üretim hattının devreye sokulması ile LNG üretim kapasitesi yıllık 22 milyon tona, LPG üretim kapasitesi ise yıllık 4,6 milyon tona çıkmıştır.

Petrol ve gaz dışındaki diğer maden kaynakları kömür, demir cevheri, kalay, uranyum, fosfat, kireç taşı ve mermerdir. Bu madenlerde üretim dünya ölçeğinde önemli miktarlarda değildir. Önemli rezervlere sahip olmasına rağmen üretimin düşük oluşu yetersiz işletme sermayesi, eski teçhizat ve yönetim yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

İnşaat

2000 yılından beri petrol fiyatlarındaki yükselişe bağlı olarak kamu harcamalarında artış görülmüş ve bu kaynak altyapı eksikliklerine yöneltilmiştir. Bütçede yol ve inşaat projeleri için ayrılan payda son yıllarda artış görülmektedir. Bitirilmemiş yolların tamamlanması ve yeni yol yapımı için önemli ölçüde kaynak ayrılmıştır.

Yar'Adua yönetiminin en önemli öncelikleri arasında fiziksel altyapının geliştirilmesi yer almaktadır. Ülkenin en önemli inşaat projesi Abuja'da yeni başkent inşasıdır. Üç milyon nüfuslu şehir için plan 1978'de yapılmış ve inşaat 1980'de başlamıştır. 1991'de Abuja başkent ilan edilmiştir. Bakanlıkların birçoğu Abuja'ya nakledilmiştir. 2003 yılında Abuja Afrika Oyunları'na ev sahipliği yapmıştır. Lagos ise ülkenin ticari ve mali merkezi konumundadır.

Ulaştırma ve Telekomünikasyon Altyapısı

Alt Yapı

Nijerya'nın fiziki altyapısı genel görünüm itibarıyla oldukça sınırlı düzeydedir. Ulaşım, enerji ve iletişim hizmetleri yetersizdir. Bu durum ekonominin gelişimini engellemiştir. Geçmiş hükümetler altyapı çalışmaları için önemli miktarda para harcamıştır. Ancak, teknolojik yetersizlikler, plansızlık ve yönetim yetersizliği gibi nedenlerden dolayı büyük bir başarı sağlanamamıştır. Umaru Yar'Adua hükümeti bu sorunları kamu özel sektör işbirliği ile çözeceğini vaat etmiştir.

Ulaşım

Malların dağıtımında karayolları önemli bir yer tutmaktadır. Bununla birlikte, karayolu ağının durumu kötüdür.

Demiryolları ihmal edilmiş olup, 3 500 km'lik bir hatta sahiptir. 1964 yılından beri demiryolu ağında önemli bir gelişme kaydedilmemiştir. 2006 yılında, 25 yıllık bir modernizasyon planı yapılmış ve China Civil Engineering Constructon Corporation ile modernizasyon planı çerçevesinde 8,3 milyar \$'lık bir kontrat imzalanmış, ancak önemli bir ilerleme kaydedilememiştir.

Limanlar 1970'lerde ithalat artışı ile beraber genişletilmiştir. Fakat bakım eksikliği nedeniyle çoğu liman teçhizatı çalışmamakta, yükleme/boşaltmada otomasyon yetersiz kalmakta ve gecikmeler olmaktadır.

Petrol ve gaz ihracatı çok uluslu şirketlerce işletilen kıyıdaki terminallerden sağlanmaktadır. Bonny terminali Shell tarafından, Qua Iboe terminali Exxon-Mobil tarafından, Brass terminali Agip tarafından işletilmekte olup, diğer terminallerden daha verimlidir.

Ülkede 21 havalimanı olup, uluslararası havalimanları işletme ve güvenlik açısından dünyada iyi bir imaja sahip değildir. Yerel hava limanları ise daha kötü durumdadır. Yerel hatların 1990'larda liberalizasyonu ile birlikte özel taşımacılık şirketlerinin sayısı artmış ve devlete ait havayolu Nijerya Havayolları 2004 yılında iflas etmiştir.

Türk Hava Yolları'nın haftada 4 gün İstanbul'dan Lagos'a doğrudan seferi bulunmaktadır.

Haberleşme

Telekomünikasyon sektörünün 1990'ların sonlarında liberalleşmesi yabancı yatırımları bu sektöre çekmiş ve sektörün dönüşümüne yardımcı olmuştur. Ancak cep telefonu sektöründe gelişme gerçekleşirken sabit hatların kullanımında önemli bir artış görülmemiştir.

Nigerian Communication Commissions (NCC) verilerine göre, aktif mobil hatları sayısı 2001 yılında 270 000'den, Eylül 2008'de 55,8 milyona çıkmıştır.

Ayrıca, 2000 yılında 200 000 olan internet kullanıcı sayısı 2008 yılında 10 milyona ulaşmıştır.

Enerji

Petrol ve doğal gaz önemli enerji kaynaklarıdır. Yurtiçi ihtiyaç ağırlıklı olarak bu kaynaktan sağlanmaktadır. Diğer kaynak ise hidro elektriktir. Nijerya önemli kömür yataklarına sahip olmakla birlikte, üretim yılda 100 000 tondan azdır. Mum ve lamba halen önemli bir aydınlatma kaynağıdır.

Nijerya Merkez Bankası'na göre, 2007 yılında toplam enerji üretimi %0,6 oranında düşerek 2,623 Mw olmuştur. Elektrik tüketimi ise 2007 yılında %6,4 düşerek 2.245 Mw olmuştur. Ayrıca, dağıtım ağındaki sorunlar nedeniyle elektrik kaybı yaşanmaktadır. Hükümet enerji sektörünü en önemli önceliği olarak gördüğünü belirtmiş ve 2009 yılı sonuna kadar elektrik arzını 6.000 Mw'ye çıkarmayı hedeflemiştir.

Bankacılık

Finans sektörünün 1986 yılında yapılanması neticesinde döviz arbitrajından sağlanan kolay karlar nedeniyle banka sayısında hızlı bir artış olmuştur. 1985 yılında 41 olan banka sayısı 1997 yılında 115 olmuştur. Ancak 1998 yılı Ocak ayında Merkez bankası zor durumda olan 26 bankaya el koymuş ve sayı 89'a düşmüştür. Fiyat serbestliği aynı zamanda mortgage bankaları, döviz büfeleri vb. finansal kuruluşların sayısında artışa neden olmuştur.

Merkez Bankası 2004 yılında bir açıklama yaparak minimum ödenmiş sermaye miktarının 2005 Aralık ayından itibaren 25 milyar Naira'ya (187 milyon dolar) yükseltileceğini belirtmiştir. Kanunun yürürlüğe girmesi finansal sistemde önemli değişimlere neden olmuş ve kayıtlı banka sayısı 89'dan 25'e düşmüştür. Sadece 6 banka başka bankalarla birleşmeye gerek duymadan bu koşulu sağlamayı başarmış diğer bankalar yeni gruplar oluşturarak birleşmişlerdir. Yeni bankalar finansal açıdan daha kuvvetli duruma gelmişlerdir. 2007 yılının sonunda, 11 bankanın piyasa değeri 1 milyar \$ ile 5,3 milyar \$ arasında sıralanmıştır. 2007 yılında ödenmemiş kredilerin bankaların verdiği tüm kredilere oranı reformlardan önce 2004 yılında %23 iken 2007 yılında %7'ye düşmüştür.

Yeni bankaların sermaye yapısı eskilerinden daha iyi durumdadır. Ancak, finans sektörü bankaların bürokratik yapısı ve ekonominin nakit esaslı çalışması gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Bankacılık sektörü hala nüfusun küçük bir kısmına hizmet etmektedir. ATM sayısı oldukça azdır ve elektronik ödemeler çok sınırlıdır.

Finansal Hizmetler

Nijerya borsası (NSE) 8 şubeye sahip olup, borsada işlem gören şirket sayısı 209'dur. 1995 yılında, Nijerya şirketlerinde yabancıların mülkiyet edinmelerindeki sınırlamalar kaldırılmış, günlük hisse

fiyatlarındaki dalgalanma tavanı iki katına çıkarılmıştır. Ekim 2000 tarihinde Nijerya borsasına rakip olarak Abuja Borsası da açılmıştır. Ancak düşük işlem hacmi nedeniyle Ağustos 2002'de Nijerya'nın ilk mal borsasına dönüşmüştür.

1999 yılı sonrasında sivil idareye geçiş ve hükümetin liberalizasyon ve özelleştirme adımlarıyla borsa yükselişe geçmiştir. 1999 yılı Aralık ayında 5 266 olan index, 2007 sonunda 57 990 olmuştur. Ancak, uluslararası standartlarda sermaye piyasası küçük olarak nitelenmektedir. 2008 yılında ise dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak borsa düşüş eğilimine girmiştir.

▶ Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

1990'larda ılımlı bir şekilde artmaya başlayan Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarının büyük kısmı petrol sektörüne gitmiştir. UNCTAD tahminlerine göre 1986-1990 yılları arasında ortalama 723 milyon \$ olan doğrudan yabancı yatırım, 1991-1995 yılları arasında 1.25 milyar \$'a çıkmıştır. 1998-2001 yılları arasında 1 milyar \$ civarında olan doğrudan yabancı yatırım, 2002 - 2005 yılları arasında 2 milyar \$ civarında olmuştur. Bu durum doğrudan yabancı sermaye yatırımları için; Nijerya'nın Angola ve Güney Afrika ile birlikte Sahra altı Afrika bölgesinde en cazip yerler olduğunu göstermektedir. 2005 yılından itibaren petrol fiyatlarındaki artış ile birlikte 2007 yılında doğrudan yabancı yatırım 12,4 milyar \$'a ulaşmıştır. Doğrudan yabancı yatırımın önemli bir kısmı petrol ve gaz fiyatlarına bağlı olduğundan 2008 yılının ikinci yarısından itibaren bu sektörlerdeki fiyat düşüşünün Nijerya'ya gelen doğrudan yabancı yatırımları da etkileyeceği tahmin edilmektedir.

Yatırımlarda Öncelikli Alanlar

Nijerya, Afrika'nın en kalabalık ülkesi olması, A.B.D için bölgedeki en büyük petrol ihracatçısı konumunda bulunması, önemli iş gücü potansiyeli ve doğal kaynaklar yönünden zengin olmasına rağmen, yabancı yatırımları çekmede sorunlarla karşılaşmaktadır. Yabancı yatırımcıların karşılaştıkları sorunlar; istikrarsız makroekonomik politikalar, yetersiz altyapı, bürokrasi, eğitimli iş gücü eksikliği, zaman alan ve etkisi sınırlı ticari anlaşmazlıkları çözme mekanizması ile ülkedeki düzensizliktir. Suç oranı yüksek olup, ülkenin belirli bölümlerinde sosyal, etnik çatışmalar sürmektedir.

Nijerya'da başarılı olan yatırımcılar bu ülkedeki karmaşık iş hayatını anlayabilen firmalardır. Nijeryalı iş ortağının seçimi de yatırımlar için önemlidir.

Nijerya hükümeti 2003 yılında Milli Ekonomik Güçlendirme ve Geliştirme Stratejisi (NEEDS) adı altında bir programı uygulamaya başlamıştır. Yabancı yatırımlardaki kontrol azaltılmış, rekabeti engelleyen ve tekelleşmeye izin veren yasalar değiştirilmeye veya iptal edilmeye başlanmıştır.

Nijerya hükümeti geçmiş dönemlerden daha fazla oranda yabancı yatırımı desteklemektedir. 1995 yılında yürürlüğe konulan Yatırım Teşvik Komisyon Kararnamesi (NIPC) ile petrol ve ulusal güvenlik açısından hassas sektörler (askeri teçhizat, cephane vb.) dışındaki sektörlerdeki işletmelerde %100 oranında yabancı mülkiyet hakkı tanınmıştır. Bu kararname ulusal çıkarlar dışındaki haller için millileştirme ve kamulaştırmaya karşı garantiler içermektedir.

Özelleştirme programını uygulamaya koymak için Bureau of Public Enterprises (BPE) kurulmuştur. 1999 yılından beri BPE 100'den fazla kurumun özelleştirilmesini sağlayarak 500 milyon \$ civarında gelir elde etmiştir. Özelleştirilen kuruluşlar arasında çimento fabrikaları, bankalar, oteller, oto montaj fabrikaları yer almaktadır.

1995 yılında çıkarılan Döviz İzleme Kararnamesi ile de yatırımcılara döviz piyasalarında işlem yapma hakkı tanınmıştır. Hükümet, 2002 yılında Hollanda Açık Arttırma Sistemine (Wholesale Dutch Auction System) geçmiştir. Bu sistem bankalara döviz piyasalarında daha fazla kontrol vermiştir. Bununla birlikte Merkez Bankası denetleyici görevini sürdürmektedir.

Kar ve kar payları net %10'luk vergi ödenmesi koşuluyla serbestçe transfer edilebilmektedir. Kar payları transfer edilmeden önce kazanılan gelirin ve ödenen verginin ispatı gerekmektedir. Para transferleri genellikle 2 haftadan kısa sürmektedir. Transferler bankalar aracılığıyla yapılmalıdır. Nijerya yasaları Nijerya vatandaşları ve yabancılara eşit şekilde uygulanmaktadır.

Ülkedeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)

Hükümet ihracata dayalı yatırımları teşvik amacıyla, 1992 yılında Nijerya İhracata Dayalı İşleme Bölge Otoritesini (NEPZA) kurmuştur. NEPZA bölgeye gümrük vergisinden muaf teçhizat ve ham maddenin girişine izin vermiştir. Mevcut düzenleme bu üretim bölgesindeki üretimin azami %25'inin mevcut vergileri ödedikten sonra iç piyasada satılabilmesine imkan tanımaktadır. Bu bölgede yatırım yapan yatırımcılar kambiyo düzenlemelerinden ve vergilerden muaftırlar.

NEPZA tarafından kurulan 5 ihrac ürünleri işleme bölgesinden 2 tanesi, Calabar ve Onne, düzenli olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu bölgeler, 2001 yılında ihracat şartı kaldırılmak suretiyle serbest bölgeye dönüştürülmüştür. Bu değişikliği müteakip yatırımlar Calabar'a kaymıştır.

▶ Dış Ticaret

Genel Durum

Diğer bir çok Afrika ülkesinin aksine Nijerya önemli dış ticaret fazlası veren bir ülke konumunda olup gerek ihracatı, gerekse ithalatının büyüklüğü itibariyle Afrika kıtasının en önemli birkaç ülkesinden birisidir. 10 yılda ülkenin önemli bir ticaret fazlası verdiği görülmektedir. Bu durum genel olarak petrol ihracatı ve artan petrol fiyatları ile ilgilidir. Uluslararası Ticaret Merkezi'nin verilerine göre ihracat 2006 yılına kadar sürekli artış göstererek 59,1 milyar dolara ulaşmış, 2007 yılında bir miktar düşme göstererek 54 milyar dolara gerilemiş, 2008 yılında ise 81,8 milyar dolar ile maksimum düzeyine ulaşmıştır. 2009 yılında ise ekonomik krizin etkisiyle 49,9 milyar dolara gerilemiştir.

Nijerya'nın ithalatı da son on yıl içerisinde 2008 yılı hariç sürekli artış göstermiştir. 2000 yılında 10,6 milyar dolar olarak gerçekleşen ithalat 2009 yılında 33,9 milyar dolara yükselmiştir.

Nijerya'nın dış ticaret hacmi 2008 yılında 110 milyar dolar ile maksimum düzeye ulaşmış 2009 yılında ise 83,8 milyar dolara gerilemiştir. 2002 yılında 4,1 milyar dolar ihracat lehine olan dış ticaret dengesi 2008 yılında yine ihracat lehine 56,4 milyar dolar ile maksimum düzeyde gerçekleşmiş 2009 yılında ise 16 milyar dolara gerilemiştir.

Ülkenin Dış Ticareti

Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon Dolar)

	2000	2005	2006 a	2007a	2008a	2009a
İhracat	23,7	50,2	59,1	53,9	81,8	49,9
İthalat	10,6	25,6	31,1	32,3	28,2	33,9
Hacim	34,3	75,8	90,2	86,2	110	83,8
Denge	13,1	24,5	28	21,6	56,4	16

Kaynak: The Economist Intelligence Unit Nigeria Country Report, a :ITC Trade Map

İhracatında Başlıca Ürünler

Nijerya'da yıllar itibariyle değişmekle beraber ihracatın %85-90'ını petrol ihracatı oluşturmaktadır. Hükümet ihracat kalemlerini artırmayı amaçlamakta ise de, bu konuda başarılı olamamıştır. İkinci en büyük ihracat kalemi ise LNG sınıflandırılmış doğal gazdır. Bu ürünün 2009 yılı ihracatındaki payı %5,8'dir. Petrol, doğal gaz dışında kakao ve ürünleri, kabuklu su ürünleri, hayvan derileri ve köseleler, yağlı tohumlar, çeşitli makinelerin aksam ve parçaları, doğal kauçuk, tabii sakızlar ve reçineler diğer başlıca ihracat kalemleridir. Petrol dışı ürünlerin ihracatının düşük olmasının nedenleri arasında kaçakçılığın yoğun olarak yapılması ve Naira'nın aşırı değerli oluşu yer almaktadır.

İhrac Ettiği Başlıca Ürünler (1 000 Dolar)

HS NO	ÜRÜN ADI	2007	2008	2009
TOTAL TOPLAM		53.963	81.821	49.937
2709	Ham Petrol	50.149	74.832	42.212
2711	Petrol gazları	340	225	2.896
1801	Kakao çekirdeği	377	510	1.251
306	Kabuklu su ürünleri	46	70	337
4113	Diğer hayvanların derileri	129	468	315
4106	Keçi ve oğlak derileri	193	209	195
1207	Yağlı Tohumlar	120	153	195
4001	Doğal Kauçuk	193	421	170
1301	Lak, tabii sakız ve reçineler	61	64	166
8431	Makine aksam ve parçaları	2	72	160
1804	Kakao yağı	68	76	152
8908	Sökülmeye elverişli gemiler	5	75	136
2402	Tütün mamülleri	35	55	97
9999	Commodities not elsewhere specified	703	201	91
801	Hindistan cevizi, brezilya cevizi ve kaju cevizi	100	68	87
6402	Ayakkabı	52	54	86

3901	Etilen polimerler	68	516	83
603	Kesme çiçek	5	10	68
5201	Pamuk	47	72	62
8901	Yolcu gemileri, feribotlar	0	103	62
5503	Sentetik devamsız lifler	22	151	51
3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzemeler	32	42	49
2907	Fenol alkoller	0	0	46
8703	Otomobiller	3	32	39
3824	Kimya sanayi ürünleri ve atıkları	0	3	35
4413	Yoğunluğu artırılmış ağaçlar	17	27	34
7601	Alüminyum	31	95	32
2936	Provitaminler ve vitaminler	0	0	26
7310	Demir veya çelikten depolar, sarnıçlar, variller, fiçlar, kutular	1	4	25

ITC, Trade Map

İthalatında Başlıca Ürünler

Nijerya'nın ithalatında motorlu taşıtlar ilk sırayı almakta bunları buğday motorlu taşıtlar aksam ve parçaları, etilen polimerler, dondurulmuş balıklar ve televizyonlar takip etmektedir.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1 000 Dolar)

HS NO	ÜRÜN ADI	2007	2008	2009
	TOPLAM	32.357	28.194	33.906
8703	Otomobiller	914	1.653	2.746
8702	Toplu taşıma araçları	623	779	1.223
8704	Kamyon ve diğer ağır taşıtlar	369	589	1.117
1001	Buğday	2.179	671	1.108
8708	Motorlu araçlar aksam ve parçaları	85	263	707
3901	Etilen polimerler	889	298	633
303	Dondurulmuş balıklar	1.129	535	572
8528	Televizyon alıcıları	186	254	545
8517	Telefon cihazları	36	215	528
1006	Pirinç	481	96	472
8502	Elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları ve rotatif elektrik	576	509	434
8484	Contalar ve salmastralar	29	63	409
8407	İçten yanmalı doğrusal veya döner pistonlu motorlar	55	162	393
8481	Musluklar ve vanalar	141	320	382
2523	Çimento	496	439	322
8479	Bayındırlık, inşaat ve benzeri işlerde kullanılmaya mahsus makina ve cihazlar	252	273	321
8711	Motosikletler	1.607	410	312
1701	Şeker	279	54	305
4011	Kauçuktan lastikler	320	219	304
8414	Hava ve vakum pompaları, davlumbazlar	95	149	287
7307	Demir veya çelikten boru bağlantı parçaları	86	163	281
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler	278	293	270
2710	Ham olmayan petrol yağları	405	305	251
402	Süt ve krema	912	340	250

7209 Demir veya çelikten çelikten yassı hadde malımları	300	300	230
3920 Plastiklerden diğer plakalar, levhalar, filmler, folye ve şeritler	154	141	249
4802 Sıvanmamış kağıt ve karton	349	248	246
7318 Demir ve çelikten vida ve civatalar	39	78	244
8471 Otomatik bilgi işlem makinaları ve bunlara ait birimler	173	367	241
8413 Sıvılar için pompalar	237	278	241
3004 İlaçlar	208	153	230
7308 Demir ve çelik yapılar	524	265	230
8429 Ağır İş Makinaları	366	377	225
3902 Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri	483	256	223
8431 Makine aksam ve parçaları	257	232	207
7320 Demir veya çelikten yaylar ve yay yaprakları	4	65	207
6907 Karoları ve kaldırım taşları; cilasız veya sırsız seramikten mozaik küpler ve benzerleri	60	144	202

ITC, Trade Map

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

Nijerya'nın ihracattaki en önemli partneri ABD'dir. 2009 yılı ihracatının %27,3'lük kısmı ABD'ye yönelmiştir. ABD dışında ihracatta önemli diğer önemli ülkeler Hindistan, Brezilya, Ekvator Ginesi, Fransa, İspanya ve İtalya'dır. Bu yedi ülkenin Nijerya'nın ihracatındaki toplam payı %33,7'dir. ABD Nijerya petrolünün en büyük alıcısı konumundadır.

Nijerya'nın ithalatında en önemli ülke Çin'dir. 2009 yılı ithalatında Çin'in payı %17,7'dir. Nijerya'nın ithalatında önemli bir yeri bulunmayan Arnavutluk 2009 yılında Çin'in ardından ikinci sıraya yükselmiştir. Bu iki ülkenin dışında ABD, Fransa, Belçika, Belize ve İngiltere diğer önemli tedarikçilerdir. Nijerya'nın ithalatında ülkemizin payı ise %1 civarındadır. Ucuz Çin tüketici ürünlerinin Nijerya imalat sanayinin gelişimi önündeki en büyük engel olduğu düşünülmektedir.

Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS) içindeki bölgesel ticaret sınırlıdır. Bunun nedeni, Nijerya'nın komşu ülkeler ile benzer tarım ürünlerini ihraç etmeye eğilimli olmasıdır.

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İhracat (Milyon Dolar)

ÜLKELER	2007	2008	2009
TOPLAM	53.963	81.821	49.937
ABD	25.157	34.758	13.618
Hindistan	4.399	7.872	4.769
Brezilya	3.460	5.308	3.987
Ekvator Ginesi	3	24	3.361
Fransa	1.972	3.371	2.714
İspanya	718	2.799	2.178
İtalya	584	2.688	2.080
Kanada	1.106	1.504	1.756
Güney Afrika	1.382	2.618	1.679
Fildişi Sahili	1.186	1.833	1.505
Hollanda	175	3.295	1.340
Barbados	0	79	1.131
İngiltere	283	1.342	1.052
Portekiz	261	1.460	999
Çin	873	268	717
Endonezya	5	232	607
Belize	0	219	557
Kamerun	520	478	491
Cezayir	2	64	475

Almanya	1.254	1.266	455
---------	-------	-------	-----

Kaynak:ITC Trade Map

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İthalat (Milyon Dolar)

ÜLKELER	2007	2008	2009
TOPLAM	32.357	28.194	33.906
Çin	4.911	4.292	6.000
Arnavutluk	0	835	2.537
ABD	4.893	2.313	2.042
Fransa	1.246	1.332	1.962
Belçika	3.961	1.594	1.628
Belize	18	2.000	1.579
İngiltere	1.715	1.228	1.542
Antigua ve Barbuda	0	120	1.344
Hindistan	1.443	1.024	1.242
Brezilya	1.116	494	1.129
Japonya	748	760	968
Afganistan	3	70	843
Barbado	0	249	788
BAE	632	912	742
İtalya	825	730	665
Botsvana	0	160	630
Cezayir	37	33	605
Tayvan	272	410	591
Yunanistan	74	137	557
Güney Afrika	641	512	551
Singapur	241	322	547
Hong Kong	296	604	423
Avustralya	142	139	333
Türkiye	92	104	322
Almanya	1.578	1.907	305
Güney Kore	785	751	266
Angola	65	17	258
İsveç	93	207	249

Kaynak:ITC Trade Map

Dış Ticaret Politikası

İthalat yasak mallar listesi:

İthalatı yasaklanmış olan ürünler listesine Nijerya Gümrük Hizmetleri (Nijerya Customs Service) internet adresinden erişim sağlanabilmektedir.

İthalat yasak Ürünler için Web Adresi: <http://www.customs.gov.ng/ProhibitionList/import.php>

İthalatta aranılan belgeler (Genel Şartlar):

Nijerya'ya yapılacak ithalatlarda aşağıdaki belgelerin bulunması gerekmektedir.

1. Combined Certificate of Value and Origin (CCVO). Ayrıca, bulunması gereken detaylar: Form "M" numarası, ürünlerin tanımı, varış yeri (Tin Can, Apapa, Kano, Onne gibi), sevkiyat tarihi, menşei ülke, tedarikçi ülke
2. Çeki Listesi (Packing List)
3. Konşimento
4. Ürün standartlarını gösteren üretici sertifikası: Bunun geçerli olmadığı durumlarda, bitki sağlığı sertifikası, kimyasal analiz raporu bulunmalıdır.
5. Kimyasal ürünler, gıda, içecek, ecza ürünleri, elektrik cihazları ve belirlenmiş diğer ürünler için laboratuvar test sertifikaları

İthalatta alınan diğer vergiler ise aşağıda gösterilmiştir.

- Gümrük vergileri ad valorem olup değişken ve mevsimsel tarifeler bulunmamaktadır.
- Ödenecek vergilerin %7'si oranında liman vergisi,
- CIF değeri ve diğer masraflar toplamından %5 KDV. (Medikal ve ecza ürünleri hariç)
- İthal araç ve parçaları CIF bedeli üzerinden %2 Ulusal Otomotiv Konseyi vergisi
- Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu dışındaki ülkeler için CIF değerinin % 0,5'i kadar ETLIS (ECOWAS Trade Liberalization Scheme) vergisi
- İthalat FOB bedeli üzerinden %1 masraf
- İthal pirinçte CIF değerinin % 50'si kadar vergi
- İthal sigarada CIF değerinin % 100'ü kadar vergi
- İthal şekerde CIF değerinin % 10'u kadar vergi

İhracat kontrolleri:

Ham deri, işlenmemiş kauçuk, hurda metaller, kereste (işlenmiş veya işlenmemiş), vahşi hayvanlar ve nesli tükenmekte olan canlılar ve bu canlılardan yapılan ürünler ile tarihi eserlerin ihracatı yasaktır.

Varış Yerinde Kontrol:

1 Haziran 2006 tarihinden itibaren Nijerya hükümeti varış limanında kontrol uygulamasına geçmiştir. Bu uygulama yükleme öncesi kontrolün yerine geçmektedir. Contecna, SGS ve Global Scan isimli üç şirket 7 yıllık kontrat ile Nijerya limanları, sınırları ve havalimanlarında ürün denetimi yapmakla görevlendirilmiştir.

Geçici İthalat:

Gümrük ve dolaylı vergiler idaresi bazı ürünlerin (uçak, gemi, römorkör, vinç vb. petrol sondajında kullanılan makineler) devlet tarafından onaylanmış projelerin bitimine müteakip 2 yıl içerisinde re-export edilmesi halinde bu ürünlere geçici ithalat statüsü vermekte ve gümrük vergisinden muaf tutmaktadır.

Etiketleme ve İşaretleme Koşulları:

Etiketlerin İngilizce olması zorunludur. Ülkeye giren tüm ürünlerde, ürünün adı, menşei, özellikleri, üretim tarihi, parti nosu, standartları (ISO; BS etc.) ve ayrıca sabun, gıda, içecek vb. ürünlerde son kullanma tarihi, raf ömrü ve bileşenleri belirtilmelidir.

Ülkeye girecek tüm ürünler metrik sistemle etiketlenmiş olmalıdır. Çift veya çok sayıda işaretlenmiş ürünlerin girişine izin verilmemekte ya da bu ürünlere el konulmaktadır.

Ürünün menşeiine bakılmaksızın, tüm gıda, ilaç, kozmetik, zirai ilaç ithalatında analiz sertifikaları gerekmektedir. Ayrıca, belirlenmiş bazı hayvansal ürünlerde, bitki, tohum ve toprak için denetim raporları aranmaktadır.

İthalat Rejimi

1 Ekim 2005 tarihinden itibaren Nijerya ECOWAS'ın ortak gümrük tarifesini (Common External tariff-CET) uygulamaktadır. Bu tarife ithal edilen malları beş gümrük tarifesinden birine dahil etmektedir. Sermaye malları, makineler ve yerel olarak üretilmeyen temel ilaçlar için sıfır gümrük tarifesi, hammaddeler için %5 oranında gümrük vergisi, ara malları için %10 oranında gümrük vergisi, mamul mallar için %20 oranında gümrük vergisi, Nijerya tarafından korunan endüstri mallarında ise %50 oranında gümrük vergisi uygulanmaktadır. İthalat yasak olan bazı mallardaki vergi Ocak 2007 tarihinden itibaren % 50 gümrük kategorisine dahil edilmiştir. HIV/AIDS tedavisinde kullanılan ilaçlar sıfır gümrük vergisi ile ülkeye sokulabilmektedir.

Tarife hesaplamalarında CCCN (Customs Cooperation Council Nomenclature) esas alınmaktadır. Vergiler ürüne göre spesifik ya da değer üzerinden alınabilmekte ve girişte Naira olarak tahsil edilmektedir. Tarifelerde tercihli sistem bulunmamakta olup, vergiler ECOWAS (Economic Community of West African States) dışındaki tüm ülkeler için eşittir.

İç piyasayı bozucu dumping uygulanan veya sübvansede edilen malların ithalatında spesifik vergi uygulamasına müracaat edilebilmektedir.

Vergisi önceden ödenmiş mallarda verginin kaldırılması, bu malların yeniden ihracı, zarar görmesi veya imhası hallerinde vergi geri alınabilir. Ancak müracaatın ürünler gümrüğü terk etmeden önce yapılması gerekmektedir.

İthalat işlemlerine başlayabilmek için tüm ithalatçıların yetkili bir banka aracılığıyla "Form M"yi kullanması gerekmektedir. Form M olmaksızın Nijerya'ya ithal edilen ürünler el konularak imha edilecektir. Formda, dövizin havale edilip edilmeyeceğine göre, döviz için geçerli (valid for forex) veya

doviz için geçerli değil (not valid for forex) idarelerinden biri belirtmektedir. Varış yerinde inceleme yapılması gereken tüm ürünler için Form M'de "BA" kodu, inceleme yapılması gerekmeyen ürünlerde "CB" kodu bulunmaktadır. Banka orijinal belgeyi kendinde tutar ve üç nüshasını ilgili tarama/risk yönetimine (Scanning/Risk Management Provider) gönderir. İthalatın gerçekleştirilmesi için Risk Değerlendirme Raporu'nun (Risk Assessment Report) yayımlanması gerekmektedir.

Manifestonun elektronik olarak varış yeri kontrol kuruluşuna (destination inspection company) ürünlerin deniz yolu ile varmasından 5 gün önce, hava kargo ile varmasından 2 gün önce gönderilmesi gerekmektedir.

* İthalat ve gümrük işlemleri konusunda ayrıntılı bilgi için Nijerya Gümrük İdaresi (Nigeria Customs Service, info@customs.gov.ng) ile temasa geçilmesi faydalı görülmektedir.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

The Standards Organization of Nigeria (SON) adlı kurumun standartları düzenlemek ve ayrıca patent, ticari marka ve telif haklarını yayımlama gibi sorumlulukları vardır. Standards Organization of Nigeria Conformity Assessment Programı (SONCAP) çerçevesinde bazı spesifik ürünlerin ithalatının yapılabilmesi için sertifikalandırılması gerekmektedir. SON tarafından sertifikalandırılması gerek tüm ürünler listesine www.soncap.com adresinden erişim sağlanabilmektedir. Genel olarak bu ürünler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Oyuncaklar
- Elektrikli ve elektronik ürünler
- Motorlu taşıtların lastikleri
- Otomobil camı
- Oto yedek parçaları
- Kimyasal ürünler
- İnşaat malzemeleri, mekanik aletler, gaz aletleri
- Kağıt ve kırtasiye malzemeleri
- Koruyucu güvenlik ekipmanları

Gıda ve İlaç İdare ve Kontrol Ulusal Kuruluşu (The National Agency for Food and Drugs Administration and Control - NAFDAC); yerel olarak üretilen ve Nijerya'da dağıtımı yapılan gıda, ilaç, kozmetik, tıbbi cihazlar, kimyasallar, su için kalite standartlarını kontrol ve düzenleme yetkisine haizdir.

Standart Kurumları

Standards Organization of Nigeria (SON)
www.sononline-ng.org

The National Agency for Food and Drugs Administration and Control (NAFDAC)
www.nafdacnigeria.org

► Türkiye ile Ticaret

Genel Durum

Nijerya ile ülkemiz arasındaki dış ticaret dengesi 2000 yılından itibaren ülkemiz aleyhine açık vermektedir. 2007 yılında 360 milyon dolar olan dış ticaret açığı, 2008 yılında 241 milyon dolara inmiş olmakla beraber 2009 yılında tekrar artarak 346 milyon dolara 2010 yılında da 352 milyon dolara yükselmiştir. 2008 yılında 281 milyon dolar olarak gerçekleşen ihracatımız 2009 yılında 258 milyon dolara 2010 yılında ise 251 milyon dolara gerilemiştir. 2008 yılında 522 milyon dolar olan ithalatımız ise 2009 yılında 605 milyon dolara yükselmiş, 2010 yılında ise 603 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İthalatımızda özellikle 2000 yılından itibaren görülen artış, sıvılaştırılmış doğal gaz ithalatımızın artmasından kaynaklanmıştır.

Türkiye-Nijerya Dış Ticaret Değerleri (1 000 Dolar)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	Denge	Hacim
2002	62 511	181 760	-119 249	244 271
2003	66 347	223 315	-156 968	289 662
2004	80 213	194 397	-114 185	274 610
2005	98 558	234 272	-135 714	332 830
2006	83 009	380 207	-297 198	463 216
2007	133 269	493 967	-360 698	627 236
2008	280 527	521 916	-241 388	802 443
2009	257 734	604 675	-346 942	862 409
2010	250 632	602 557	351 925	853 189
2010(Ocak-Şubat)	25 182	144 513	119 331	169 695
2011(Ocak-Şubat)	25 255	101 035	75 780	126 290

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı EBİM Kayıtları

2010 Yılı OCAK-Şubat Dönemi İhracat Verileri İçin Tıklayınız

Nijerya'ya 2010 yılı ihracatımızda demir ve çelik ürünleri ihracatı%51,7'lik payı ile ilk sırayı almakta, bu ürünü %10,1'lik payı ile elektrik transformatörleri, %6,1'lik payı ile de çimento takip etmektedir. İhracatımızda az da olsa öneme sahip diğer ürünler iplik üretme makineleri, maden işleme makineleri, bakır teller ve mayalar şeklinde sıralanmaktadır.

Türkiye'nin Nijerya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (Dolar)

		2009	2010
		ABD DOLARI	ABD DOLARI
	TOPLAM	257.716.854	250.631.834
8504	ELEKTRİK TRANSFORMATÖRLERİ, STATİK KONVERTİSÖRLER, ENDÜKTÖRLER	6.556.090	27.195.602
7216	DEMİR/ALAŞIMSIZ ÇELİKTEN PROFİL	19.723.089	19.831.058
2523	ÇİMENTO	34.439.000	15.412.423
7208	DEMİR/ÇELİK SICAK HADDE YASSI MAMULLERİ-GENİŞLİK 600MM. FAZLA	10.304.383	12.010.614
7308	DEMİR/ÇELİKTEN İNŞAAT VE AKSAMI	10.092.487	10.610.909
7213	DEMİR/ÇELİK FİLMAŞİN (SICAK HADDELENMİŞ, RULO HALİNDE)	9.362.340	7.301.954
8437	TOHURLARI TEMİZLEME, AYIRMA, ÖĞÜTME, İŞLEME MAKİNE VE CİHAZLARI	1.042.009	7.285.966
8544	İZOLE EDİLMİŞ TEL, KABLO; DİĞER İZOLE EDİLMİŞ ELEKTRİK İLETKENLERİ; FİBER OPTİK K	3.129.411	7.265.823
7207	DEMİR/ALAŞIMSIZ ÇELİKTEN YARI MAMULLER	0	6.963.760
4818	TUVALET KAĞITLARI, KAĞIT HAVLU, MENDİL, KUMAŞ, MASA ÖRTÜSÜ VB	6.145.055	6.753.415
8415	KLİMA CİHAZLARI-VANTİLATÖRLÜ, ISI, NEM DEĞİŞTİRME TERTİBATLI	10.040.886	5.563.646
6205	ERKEK/ERKEK ÇOCUK İÇİN GÖMLEK	3.325.902	4.907.085
4011	KAUÇUKTAN YENİ DİŞ LASTİKLER	8.946.328	4.749.922
2836	KARBONAT; PEROKSİKARBONAT; AMONYUM KARBONAT İÇEREN TİCARİ AMONYUM KARBONAT	8.800	4.630.853
2520	ALÇI TAŞI, ANHİDRİT VE ALÇILAR	4.200.523	4.216.870
6204	KADIN/KIZ ÇOCUK İÇİN TAKIM, TAKIM ELBİSE, CEKET VS.	3.750.872	4.127.109
5506	SENTETİK DEVAMSIZ LİFLER (TARANMIŞ, İLERİ İŞLEM GÖRMÜŞ)	2.198.415	3.718.650
8516	ELEKTRİKLİ SU ISITICILARI, ELEKTROTERMİK CİHAZLAR (ŞOFBENLER)	1.231.742	3.705.242
3906	AKRİLİK POLİMERLERİ (İLK ŞEKİLDE)	3.452.337	3.224.674
7614	ALUMİNYUM TELLERDEN HALATLAR, ÖRME HALATLAR VB. (İZOLE HARİÇ)	20.743	2.786.000
6203	ERKEK/ERKEK ÇOCUK İÇİN TAKIM, TAKIM ELBİSE, CEKET VS.	1.977.575	2.758.699
8474	TOPRAK, TAŞ, METAL CEVHERİ VB. AYIKLAMA, ELEME VB. İÇİN MAKİNELER	5.424.410	2.698.717
3105	AZOT, FOSFOR VE POTASYUM GİBİ; İKİ/ÜÇÜNÜN KARIŞIMLARI	0	2.670.000
3921	PLASTİKTEN DİĞER LEVHALAR, YAPRAK, PELİKÜL, VARAK VE LAMLAR	2.480.188	2.628.170
8901	YOLCU GEMİLERİ, GEZİNTİ GEMİLERİ, FERİBOTLAR, YÜK GEMİLERİ, MAVNALAR	1.538.572	2.525.000
7309	DEMİR/ÇELİK DEPOLAR, SARNIÇLAR, KÜVLER (HACİM>300LT)	782.866	2.509.970
8708	KARA TAŞITLARI İÇİN AKSAM, PARÇALARI	2.831.734	2.438.458
8430	TOPRAK, MADEN, CEVHERİ TAŞIMA, AYIRMA, SEÇME VB. İŞ MAKİNELERİ	342.182	2.428.620
7321	DEMİR-ÇELİK SOBA, OCAK, IZGARA, OCAK, MANGAL VB. EV EŞYASI	586.181	2.016.573

8422	TIRANMA, TEMİZLEME, KURUTMA, DOLDURMA VB. İŞLER İÇİN MAKİNE, CİHAZ	363.791	1.960.639
8705	ÖZEL AMAÇLI MOTORLU TAŞITLAR	3.606.933	1.798.946
8409	İÇTEN YANMALI, PİSTONLU MOTORLARIN AKSAM-PARÇALARI	1.943.389	1.703.311
8418	BUZDOLAPLARI, DONDURUCULAR, SOĞUTUCULAR, ISI POMPALARI	913.673	1.677.300
3405	AYAKKABI, MOBİLYA, DÖŞEME VB TEMİZLEYEN BOYA, ÇİLA, PASTA VB	1.266.305	1.651.993
8537	ELEKTRİK KONTROL, DAĞITIM TABLOLARI, MÜCEHHEZ TABLOLAR	1.802.310	1.614.224
3917	PLASTİKTEN TÜPLER, BORULAR, HORTUMLAR; CONTA, DİRSEK, RAKOR VB	1.516.644	1.566.073
7214	DEMİR/ÇELİK ÇUBUKLAR (SICAK HADDELİ, DÖVÜLMÜŞ, BURULMUŞ, ÇEKİLMİŞ)	15.439.074	1.503.108
3004	TEDAVİDE/KORUNMADA KULLANILMAK ÜZERE HAZIRLANAN İLAÇLAR (DOZLANDIRILMIŞ)	1.360.173	1.456.507

Kaynak:DTM

Nijerya'dan ithalatımızda en önemli ürünü %84,5'lik payı ile petrol gazları oluşturmakta, bu ürünü ise %11,3'lük payı ile susam takip etmektedir. Bu ürünlerin dışında ithalatımızda az da olsa önem taşıyan diğer ürünler: hayvan deri ve köseleleri, kakao, tabi kauçuk ve kerestedir.

Türkiye'nin Nijerya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (Dolar)

	2009	2010
	ABD DOLARI	ABD DOLARI
TOPLAM	604.675.260	602.557.381
2711 PETROL GAZLARI VE DİĞER GAZLI HİDROKARBONLAR	402.381.630	509.265.444
1207 DİĞER YAĞLI TOHUMLAR VE MEYVELER	41.179.581	68.139.755
1801 KAKAO DANE VE KIRIKLARI (HAM/KAVRULMUŞ, BÜTÜN/KIRIK)	1.374.519	7.666.190
4105 KOYUN VE KUZULARIN DABAKLANMIŞ DERİLERİ	3.301.427	6.706.251
4113 DİĞER HAYVANLARIN DİĞER DERİ VE KÖSELELERİ	1.575.208	5.463.793
5201 PAMUK (KARDESİZ, TARANMAMIŞ)	1.998.059	1.378.032
4001 TABİİ KAUCUK, BALATA, GÜTA-PERKA, GUAYÜL VB TABİİ SAKIZLAR	0	1.013.646
4407 UZUNLAMASINA KESİLMİŞ, BİÇİLMİŞ AĞAÇ; KALIN >=6 MM	553.810	942.311
3901 ETİLEN POLİMERLERİ (İLK ŞEKİLLERDE)	1.537.720	581.214
4112 KOYUN VE KUZULARIN DİĞER DERİ VE KÖSELELERİ	242.589	570.454
4402 ODUN KÖMÜRÜ	0	217.482
4011 KAUCUKTAN YENİ DIŞ LASTİKLER	0	197.440
1211 BİTKİ VE BİTKİ KISIMLARI (PARFÜMERİDE, ECZACILIKTA VS. KULLANILAN)	137.487	114.470
4409 KENARINA, YÜZÜNE ŞEKİL VERİLMİŞ AĞAÇLAR	13.188	105.118
0910 ZENCEFİL, SAFRAN, ZERDEÇAL, KEKİK, DEFNE YAPRAKLARI, KÖRİ VE DİĞER BAHARAT	10.921	63.498
8479 KENDİNE ÖZGÜ FONKSİYONLU MAKİNE VE CİHAZLAR	0	43.505
4106 DİĞER HAYVANLARIN DABAKLANMIŞ DERİLERİ	40.215	39.681
4403 YUVARLAK AĞAÇLAR	0	11.605
8431 AĞIR İŞ MAKİNE VE CİHAZLARININ AKSAMI, PARÇALARI	0	9.530
2616 KIYMETLİ METAL CEVHERLERİ VE KONSANTRELERİ	0	6.657
1301 LAK; TABİİ SAKIZLAR, REÇİNELER VE SAKIZ REÇİNELER VE YAĞ REÇİNELER	10.280	3.878
8418 BUZDOLAPLARI, DONDURUCULAR, SOĞUTUCULAR, ISI POMPALARI	0	3.362
8484 METAL TABAKALI CONTALAR, CONTA TAKIM VE GRUPLARI	0	2.933
8543 KENDİNE HAS FONKSİYONLU ELEKTRİKLİ MAKİNE VE CİHAZLAR	562	1.908

8481	MUSLUKÇU, BURUÇLU EŞYASI-BASINÇ DÜŞÜRÜCÜ, TERMOSTATİK VALF DAHİL	0	1.835
0301	CANLI BALIKLAR	0	1.554
8471	OTOMATİK BİLGİ İŞLEM MAKİNELERİ, ÜNİTELERİ	0	1.101
4818	TUVALET KAĞITLARI, KAĞIT HAVLU, MENDİL, KUMAŞ, MASA ÖRTÜSÜ VB	0	1.079
4016	VULKANİZE KAUÇUKTAN DİĞER EŞYA	0	953
2506	KUVARS (TABİİ KUMLAR HARIÇ)KUVARSİT	0	770
7616	ALUMİNYUMDAN DİĞER EŞYA	0	616
8413	SIVILAR İÇİN POMPALAR, SIVI ELEVATÖRLERİ	0	363
9206	VURULARAK ÇALINAN MÜZİK ALETLERİ (DAVUL, KSİLOFON, ZİL, KAS VS.)	0	352
8523	SES VE DİĞER FENOMENLERİ KAYDETMEK İÇİN DİSK, BANT, KATI HAL KALICI DEPOLAMA AYGİ	5.911	212
2402	TÜTÜN/TÜTÜN YERİNE GEÇEN MADDELERDEN PUROLAR, SİGARİLLÖLÖR VE SİGARALAR	169	156
6109	TİŞÖRT, FANİLA, DİĞER İÇ GİYİM EŞYASI (ÖRME)	0	127
8518	MİKROFON, HOPARLÖR, KULAKLIK, SES YÜKSELTİCİ SETLER, MÉSNETLERİ	0	106

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı EBİM Kayıtları

İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller

ANLAŞMA ADI	İMZA TARİHİ	İMZA YERİ
I. Dönem KEK Toplantısı (Ekonomik, Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması)	22.10.1986	LAGOS
Denizcilik Anlaşması	08.10.1996	ABUJA
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	08.10.1996	ABUJA
Ticaret Anlaşması	08.10.1996	ABUJA
II. Dönem KEK Toplantısı Protokolü	08.10.1996	ABUJA
III. Dönem KEK Toplantısı Protokolü	14.06.2001	ANKARA

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı, <http://www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/ANL/AfrikaDb/Nijerya.doc>

İhracat Potansiyeli Olan Başlıca Sektörler

Ülkemizden Nijerya'ya ihracat potansiyeli olan başlıca ürün ve sektörler : Hamur mayaları, meyve suları, dondurulmuş su ürünleri, fındık, şekerli ve çikolatalı mamüller, domates salçası, otomotiv, otomotiv yan sanayi, radyo, televizyon, kaydedici cihazlar, demir çelik ürünleri, maden ve inşaat makineleri, jeneratörler, konvektörler, transformatörler, pompa ve kompresörler, plastik ve metal borular, alüminyum sac levha ve şeritler, beyaz eşya ve klimalar, telefon ve telefon aparatları, musluk ve vanalar, ilaç, tarım makinaları ve traktörlerdir.

İki Ülke Arasındaki Mütahhitlik İlişkileri

Bir Türk firması 2002 yılında 128 milyon dolar tutarındaki Kaduna Çevre Yolu Projesi'ni üstlenmiştir. Diğer bir Türk firması Nijerya'da 2007 yılında inşaat sektöründe iş fırsatı bulabilmiştir. 2009 yılında Nijerya'da iş yapmakta olan diğer 2 Türk inşaat şirketi daha bulunmaktadır.

İş Konseyi

Türkiye ile Nijerya arasında İş Konseyi bulunmamakta ancak iki ülke arasında Ortak Ticaret Odası

Resmi ve özel kuruluşlar, pazartesi ve cuma günleri olmak üzere, saat 8.00 ile 16.00 arasında faaliyet göstermektedirler. Öğle tatili saat 13.00-14.00 arası 1 saat sürmektedir. Posta sisteminin yavaş, telefon ve faks sisteminin güvenilir olmaması nedeniyle iş randevuları şahsi olarak veya mesaj yoluyla temin edilmektedir. Nijeryalılarda dakiklik söz konusu değildir. Önemli dokümanlar ve yazışmalar DHL gibi bilinen, güvenilir kuryeler aracılığıyla gönderilmelidir. İş görüşmelerinde iyi giyinilmelidir. İş unvanları kullanılmalıdır. Nijerya'da önemli iş görüşmeleri yüz yüze yapılmalıdır. İngilizce yaygın olarak kullanılmaktadır.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Resmi ve özel kuruluşlar, pazartesi ve cuma günleri olmak üzere, saat 8.00 ile 16.00 arasında faaliyet göstermektedirler. Öğle tatili saat 13.00-14.00 arası 1 saat sürmektedir. Posta sisteminin yavaş, telefon ve faks sisteminin güvenilir olmaması nedeniyle iş randevuları şahsi olarak veya mesaj yoluyla temin edilmektedir. Nijeryalılarda dakiklik söz konusu değildir. Önemli dokümanlar ve yazışmalar DHL gibi bilinen, güvenilir kuryeler aracılığıyla gönderilmelidir. İş görüşmelerinde iyi giyinilmelidir. İş unvanları kullanılmalıdır. Nijerya'da önemli iş görüşmeleri yüz yüze yapılmalıdır. İngilizce yaygın olarak kullanılmaktadır.

Nijerya kökenli bir şahıs veya firmadan bir bilgi talebi, iş önerisi, temas kurma talebi alındığında, Nijeryalı muhataptan alınan belgenin bir sureti de iletilmek suretiyle, aşağıda adresi bulunan Nijerya'daki Türkiye Büyükelçiliği'nden teyit ve bilgi istenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Diplomatik, hizmet, hususi ve umuma mahsus pasaport hamilleri vizeye tabidir.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Resmi tatiller

Yeni Yıl	1 Ocak
Paskalya	6-9 Nisan
Eid al- Maulud	31 Mart
İşçi Günü	1 Mayıs
Demokrasi Günü	29 Mayıs
Bağımsızlık Günü	1 Ekim
Eid al-Fitr	13-15 Ekim
Eid al- Kabir	20 Aralık
Noel Günü	25-26 Aralık

Sağlık

Nijerya'daki sağlık hizmetleri yetersizdir. Teşhis ve tedavi ekipmanı genellikle bakımsız olup, çoğu ilacı temin etmek mümkün değildir. Taklit ilaç kullanımı yaygındır. Yerel eczanelerde ve marketlerde satılan taklit ilaçları gerçeğinden ayırt etmek çok zordur.

Nijerya'da iyi yetişmiş çok sayıda doktor bulunmasına rağmen, yardımcı kadro iyi eğitim görmemiştir. Hastaneler fiziksel olarak düşük standarttır ve verdikleri sağlık hizmetleri için genel olarak peşin ödeme talep etmektedir. Nijerya'ya gitmek isteyenlerin ülkede yaygın ve salgın hastalıklar hakkında bilgi edinip, gerekli aşıları yaptırdıktan sonra ülkeye seyahat etmeleri gerekmektedir.

Sıtma, verem, çocuk felci, sarılık, HIV/AIDS gibi hastalıklar ülke genelinde yaygın olup, ülkeye seyahat edeceklerin sarihumma aşısını yaptırmış olmaları gerekmektedir.

Güvenlik

Ülkenin değişik bölgelerinde etnik ve dini nedenler başta olmak üzere, toplumsal huzursuzluk ve şiddete dayalı olaylar meydana gelebilmektedir. En çok petrol üretilen bölge olmasına rağmen, Nijer-Delta bölgesinde terör ve adi suç eylemleri ve kabileler arası çatışmalar yaygındır. Nijerya'nın genelinde adi suç çetelerinin hırsızlık ve soygun eylemleri etkili olmaktadır. Silahlı küçük gruplar diplomatik misyon temsilciliklerine de soygun amaçlı olarak saldırılabilmektedirler. Yabancıların özellikle akşam saatlerinde belirli bölgelerde dolaşmalarını tavsiye edilmektedir. 2006 yılında Nijer Delta Bölgesi'ndeki adam kaçırmaya olaylarında büyük artış meydana gelmiştir. Hemen her gün bu bölgede yeni bir eyleme rastlanmaktadır. Port Harcourt, Warri ve Delta Bölgesi'ndeki diğer kentlerde bulunan

► Tarım ve Gıda Ürünleri İhrac Potansiyelimiz

TARIM VE GIDA ÜRÜNLERİ İHRACAT POTANSİYELİ DEĞERLENDİRMESİ

MAYA (gtip:2102)

Nijerya'da fırıncılık mamullerine yönelik talebin artmasıyla birlikte özellikle canlı maya sektöründe önemli bir potansiyel olduğu düşünülmektedir. 2007- 2008 döneminde Nijerya'ya maya ihracatımız %20'lik artışla 3 milyon dolara ulaşmıştır. Nijerya, 2008 yılındaki 14 milyon dolarlık maya ithalatının %21'ini Türkiye'den karşılamıştır. 2009 yılında ise Nijerya'ya olan maya ihracatımız 4,5 milyon dolara yükselmiştir.

MEYVE SULARI (gtip:2009)

Nijerya meyve suyu pazarı 2002-2007 yılları arasında %60 oranında büyüme göstermiştir. 2008 yılında 35 milyon ton olan talebin, 2011 yılına kadar artmaya devam ederek 60 milyon tona ulaşması beklenmektedir. Bunun nedeni, Nijerya halkının gelir düzeyinin artarak orta sınıfın genişlemesiyle birlikte tüketicilerdeki sağlık bilincinin gelişmesi olarak görülmektedir. Ayrıca oteller, restoranlar ve kurumsal şirketlerdeki talep meyve suyu tüketimini artırmıştır. 2002 yılında Nijerya hükümeti perakende ambalajda meyve suyu ithalatını yasaklamış ve konsantre olarak bidonlarda ithal edilecek meyve suları için ithalattaki gümrük vergisini %5'e indirmiştir. Ancak bu durum Türkiye aleyhine işlemiş ve 2003-2008 yılları arasında duran ihracatımız ancak 2009 yılında başlayabilmiştir. Ülkede yetiştirilen meyve miktarı meyve suyu sektörü için yetersiz olduğundan sektör ithalata bağımlıdır. Üretilen meyve sularının %75'i ithal konsantrelerden elde edilmektedir.

İthal edilen konsantre/pre-mix meyve suyu çeşitleri portakal, ananas, karışık meyve, elma, üzüm ve mangodur. Çeşitlere göre tüketim oranları ise % 40 portakal, %25 ananas, %20 karışık meyve, %10 elma ve %5 diğerleridir. Türkiye açısından değerlendirildiğinde karışık meyve suları, diğer meyve suları grubundaki meyve suları ve elma suyunun potansiyel ürünler olabileceği düşünülmektedir. AB ülkelerinin hakim olduğu pazarda aynı kalitede ürünlerin etkili tanıtım yöntemleriyle pazarlanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

DONDURULMUŞ BALIK (gtip:0303)

Nijerya balık ve diğer su ürünleri talebinin büyük bölümünü ithalat yoluyla karşılamaktadır. Nijerya'nın su ürünleri üretim değerinin 2007 yılında 500 milyon dolar, 2008 yılında ise 400 milyon dolar olduğu tahmin edilmektedir. Nijerya'nın toplam su ürünleri ithalatı ise 2007 yılında 1,2 milyar dolar olarak gerçekleşirken, 2008 yılında 614 milyon dolara düşmüştür. Anılan değerlerin % 86'sını dondurulmuş balık ithalatı oluşturmaktadır. Dondurulmuş balık ithalatında uskumru balığı, ringa balığı, sardalye balığı ve köpek balığı en önemli çeşitlerdir. Ülkemizden Nijerya'ya balık ihracatı bulunmamaktadır. Ancak, Arnavutluk ve Hollanda gibi soğuk zincir ve navlun maliyetleri açısından bizimle aynı koşullarda ihracat yaptığı düşünülen rakiplerimizin Nijerya'ya olan ihracatı göz önünde bulundurulduğunda, ülkemiz su ürünleri ihracat olanaklarının daha iyi değerlendirilebilmesi için soğuk zincirin sürdürülebilirliği ve navlun maliyeti açısından yol ve ülke koşullarının daha detaylı incelenmesinde yarar görülmektedir.

FINDIK (gtip:080222)

Daha önce Nijerya'nın ithalatı yasak ürünler listesine dahil bulunan fındığın ithalatına 2008 yılında izin verilmeye başlanmış olup, söz konusu ülke aynı yıl Almanya'dan ithalat gerçekleştirmeye başlamıştır.

Ülkede özellikle şekerli ve çikolatalı mamuller ile bisküvi imalatı, ağırlıklı olarak yerli firmalar tarafından yapılmaktadır. Bu sebeple söz konusu sektörlerde faaliyet gösteren firmalara ürünlerini çeşitlendirmelerinde fındık kullanımı ile ilgili bilgi verilmesinin, bu ülkeye önümüzdeki dönemde fındık ihracatımızın artırılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca ülkede gelir düzeyinin artış göstermeye başlamasının, yakın gelecekte sağlıklı olarak değerlendirilen ürünlere yönelik talebin artacağına dair bir işaret olarak görülmektedir.

ŞEKERLİ VE ÇİKOLATALI MAMULLER (gtip:1704,1806)

Nijerya'ya 2008 yılında 1,7 milyon dolar olan şekerli ve çikolatalı mamüller ihracatımız 2009 yılında 3,5 milyon dolara yükselmiştir.

Nijerya'nın giderek genişleyen orta sınıfının düşük fiyatlı ithal gıda maddelerine olan talebi artış göstermektedir. Çikolata grubu içinde yer alan kökolinler, daha düşük fiyatlı olmaları nedeniyle Nijerya pazarında önemli bir yere sahip bulunmaktadır. Ülkemizden Nijerya'ya ihraç edilen ürünlerin büyük bir kısmını da bu ürünler oluşturmaktadır. Nijerya'nın kökolin ithalatında, özellikle son 2 yılda gerçekleşen artışların gelecek yıllarda da devam edeceği ve Türkiye'nin de bu ürün grubunda ihracatını artıracığı tahmin edilmektedir.

Nijerya, çiklet ve diğer şekerli mamullerin ithalatını uzun bir dönem yasaklamıştır. Ancak, uygulanan yasağa rağmen, ithalatçılar devletten bir şekilde aldıkları özel izinlerle, ülkeye şekerli mamuller ithal edebilmişlerdir. Bu tür ithalatta, her türlü şekerli mamul % 20 gümrük vergisi ödenerek ülkeye getirilebilmiştir. 28 Kasım 2008 tarihinde güncellenen ithalatı yasak ürünler listesinden çiklet ve şekerli mamuller çıkarılmıştır. Bu ürünlerin ithalatı Aralık 2008 itibarıyla serbestleştirilmiş olmakla birlikte, uygulanan gümrük vergisi oranı % 20'den % 35'e yükseltilmiştir. Bu ülkeye ihracatımızın yok denecek kadar az olduğu çiklet ve şekerli mamullerde ithalatın serbestleşmesi bir avantaj olarak değerlendirilebilecektir.

SALÇA (gtip:200290)

Afrika ülkeleri domates salçası ihracatımızda dikkate alınması gereken yeni pazarlar arasında olup, Nijerya da domates salçası ihracatımız için potansiyel arz eden ülkelerindendir. Nijerya'nın domates salçası ithalatının önemli bir kısmını İtalya ve ABD gibi ülkelerden gerçekleştiriyor olması, tüketicilerin kaliteli ürünlere rağbet ettiklerini ve Nijerya'nın Türk salçası için de umut verici bir pazar olduğunu göstermektedir.

Nijerya pazarına mevcut potansiyelimizin harekete geçirilebilmesi için firmalarımızın pazarın durumunu yerinde takip etmeleri büyük önem taşımaktadır.

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2009 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2010 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2009	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2009-2010 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2008-2009 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 Aylık Veriler*	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2011 Aylık Veriler*	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
Su Ürünleri	303	Dondurulmuş Balık	572	0	35	3,3	0	-53,20	-	-	Şili (%12,7) ABD (%12,1) Arnavutluk (%8,2) Belize (%7,3) Hollanda (%6,1)	Arnavutluk (10-14), ABD, Hollanda, Şili ve Türkiye (7-10)
Domates Salçası	200290	Domates Salçası	45,0	0	144	1,7	2009=184 bin\$ 2010=0	-55,0	-	-	Çin (%28) İtalya (%30,1) ABD (%9,4) Portekiz (%6) İspanya (%6)	20,0
Meyve Suyu	2009	Meyve Suyu	21	0	174	0,16	2009=0,02 2010=0	-6	-	-	Hollanda (%35,6) Almanya (%16,1) Fransa (%14,8) Barbados (%5,4) G. Afrika (%5,1)	5
Maya	2102	Maya	43	0,8	183	2,56	-82,9	2	-	-	Çin (%54,6) Türkiye (%21) İtalya (%7,3) Estonya ve Birleşik Krallık (%2,9)	5
											Hindistan (%24) Hollanda	

Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1704,181	Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	5	1,3	643	0	-63,6	65	-	-	(%10) Türkiye (%15) İngiltere (%14) Arjantin (%7)	Şekerli 35 Çikolatalı 20
Sert Kabuklu Meyveler	80200	Fındık	0,5	0	1045	0	0	0	-	-	Almanya (%100)	20

Kaynak : Tablonun hazırlanmasında Türkiye'ye ilişkin rakamlarda TUIK, diğer ülkelere ilişkin istatistik rakamlarında UN-ITC TradeMap, gümrük vergisi konusunda AB ülkeleri için TARIC diğer ülkeler için kendi gümrük idarelerinin verileri kullanılmıştır.

* Veriler 0 aylıktır.

Maya

Nijerya'da fırıncılık mamullerine yönelik talebin artmasıyla birlikte özellikle canlı maya sektöründe önemli bir potansiyel olduğu düşünülmektedir. 2007- 2008 döneminde Nijerya'ya maya ihracatımız %20'lik artışla 3 milyon dolara ulaşmıştır. Nijerya, 2008 yılındaki 14 milyon dolarlık maya ithalatının %21'ini Türkiye'den karşılamıştır. 2009 yılında ise Nijerya'ya olan maya ihracatımız 4,5 milyon dolara yükselmiştir.

Meyve Suyu

Nijerya meyve suyu pazarı 2002-2007 yılları arasında %60 oranında büyüme göstermiştir. 2008 yılında 35 milyon ton olan talebin, 2011 yılına kadar artmaya devam ederek 60 milyon tona ulaşması beklenmektedir. Bunun nedeni, Nijerya halkının gelir düzeyinin artarak orta sınıfın genişlemesiyle birlikte tüketicilerdeki sağlık bilincinin gelişmesi olarak görülmektedir. Ayrıca oteller, restoranlar ve kurumsal şirketlerdeki talep meyve suyu tüketimini artırmıştır. 2002 yılında Nijerya hükümeti perakende ambalajda meyve suyu ithalatını yasaklamış ve konsantre olarak bidonlarda ithal edilecek meyve suları için ithalattaki gümrük vergisini %5'e indirmiştir. Ancak bu durum Türkiye aleyhine işlemiş ve 2003-2008 yılları arasında duran ihracatımız ancak 2009 yılında başlayabilmıştır. Ülkede yetiştirilen meyve miktarı meyve suyu sektörü için yetersiz olduğundan sektör ithalata bağımlıdır. Üretilen meyve sularının %75'i ithal konsantrelerden elde edilmektedir.

İthal edilen konsantre/pre-mix meyve suyu çeşitleri portakal, ananas, karışık meyve, elma, üzüm ve mangodur. Çeşitlere göre tüketim oranları ise % 40 portakal, %25 ananas, %20 karışık meyve, %10 elma ve %5 diğerleridir. Türkiye açısından değerlendirildiğinde karışık meyve suları, diğer meyve suları grubundaki meyve suları ve elma suyunun potansiyel ürünler olabileceği düşünülmektedir. AB ülkelerinin hakim olduğu pazarda aynı kalitede ürünlerin etkili tanıtım yöntemleriyle pazarlanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Şekerli ve Çikolatalı Mamuller

Nijerya'ya 2008 yılında 1,7 milyon dolar olan şekerli ve çikolatalı mamüller ihracatımız 2009 yılında 3,5 milyon dolara yükselmiştir.

Nijerya'nın giderek genişleyen orta sınıfının düşük fiyatlı ithal gıda maddelerine olan talebi artış göstermektedir. Çikolata grubu içinde yer alan kökolinler, daha düşük fiyatlı olmaları nedeniyle Nijerya pazarında önemli bir yere sahip bulunmaktadır. Ülkemizden Nijerya'ya ihraç edilen ürünlerin büyük bir kısmını da bu ürünler oluşturmaktadır. Nijerya'nın kökolin ithalatında, özellikle son 2 yılda gerçekleşen artışların gelecek yıllarda da devam edeceği ve Türkiye'nin de bu ürün grubunda ihracatını artıracığı tahmin edilmektedir.

Nijerya, çiklet ve diğer şekerli mamullerin ithalatını uzun bir dönem yasaklamıştır. Ancak, uygulanan yasağa rağmen, ithalatçılar devletten bir şekilde aldıkları özel izinlerle, ülkeye şekerli mamuller ithal edebilmişlerdir. Bu tür ithalatta, her türlü şekerli mamul % 20 gümrük vergisi ödenerek ülkeye getirilebilmiştir. 28 Kasım 2008 tarihinde güncellenen ithalatı yasak ürünler listesinden çiklet ve şekerli mamuller çıkarılmıştır. Bu ürünlerin ithalatı Aralık 2008 itibarıyla serbestleştirilmiş olmakla birlikte, uygulanan gümrük vergisi oranı % 20'den % 35'e yükseltilmiştir. Bu ülkeye ihracatımızın yok denecek kadar az olduğu çiklet ve şekerli mamullerde ithalatın serbestleşmesi bir avantaj olarak değerlendirilebilecektir.

► Sanayi Ürünleri ve Hizmetler İhraç Potansiyelimiz

SANAYİ ÜRÜNLERİ İHRACAT POTANSİYELİ DEĞERLENDİRMESİ

OTOMOTİV ANA SANAYİ (gtip: 8702, 8703, 8704, 8711)

Nijerya'da ortalama olarak 100 kişiye 1 taşıt düşmektedir ve bu oranla Nijerya 134 ülke arasında 131. sıradadır. Toplam motorlu taşıt sayısının 1,5 milyon adet olduğu tahmin edilmektedir. Ülkedeki otomotiv sanayi yaklaşık 30 yıllık bir geçmişe sahiptir. Nijerya Ulusal Otomotiv Konseyi (NAC) verilerine göre ülkedeki kurulu kapasite: 108 bin adet otomobil, 56 bin adet ticari araç, 6 bin adet traktör, 1,2 milyon adet motosiklet ve 1 milyon adet bisiklet düzeyindedir. Ülkede, bir kısmı orijinal ekipman (OEM) otomotiv bileşenleri üreten, 50 civarında otomotiv yan sanayi firması mevcuttur. Fakat aynı kaynağa göre, 1981 yılında %90 olan kapasite kullanım oranı, son yıllarda otomotiv montajında %10, oto yan sanayinde ise %40'lar seviyesindedir. NAC verilerine göre ülkedeki yıllık bisiklet ve motosiklet talebi 1'er milyon adet düzeyindedir. Ülkedeki motosiklet ve bisiklet üreticileri, motosiklette yerel bileşen oranı %15 ve bisiklette %40 olduğundan bu talebi karşılayamamaktadırlar. Hükümet yerli bileşen oranını motosikletlerde %50, bisiklette ise %100 oranına çıkarmayı hedeflemektedir.

Nijerya 2008 yılında 221 milyon dolarlık otobüs minibüs, 1,6 milyar dolarlık binek araç, 550 milyon dolarlık kamyon-kamyonet, 310 milyon dolarlık oto aksam ve parçası ithal etmiştir. Diğer yandan aynı yılda 616 milyon dolarlık motosiklet ithal edilmiştir.

Ülkedeki yasal boşluklar ve kayıt dışılık ciddi boyutlardadır. Ülke kaynaklarına göre, örneğin 2004 yılında ülkeye 13 bin adet yeni otomobil ithal edilmişken, yaklaşık 25 bin adet kullanılmış otomobil ülkeye girmiştir. Bunların 12 binini gümrüklerden geçtiği, kalanların ise yasadışı yollardan ülkeye

gırdığı tahmin edilmektedir. Bu durum hükümetin 1999 yılında getirdiği 8 yaş üstü araçların ithalının yasaklanması uygulamasına da zarar verdiği açıktır. Nitekim, kullanılmış araçların ülkeye parçalanmış (knock down) halde 2. el otomotiv parçası olarak ithal edilip, ülkede yeniden bir araya getirildiği ve kullanılmış araç olarak satıldığı da bildirilmektedir.

RADYO, TV'YE MAHSUS CİHAZLAR, KAYDEDİCİ CİHAZLAR, MONİTÖR, PROJEKTÖRLER, AKSAM VE PARÇALARI (gtip: 8525, 8528, 8529)

Nijerya 2008 yılında 1,7 milyar dolar değerinde Radyo ve TV'ye mahsus cihaz ithalatı gerçekleştirmiştir. 2008 yılı ithalatı 2007'ye göre %112 artmıştır. Nijerya'nın en fazla radyo ve TV'ye mahsus cihaz ithal ettiği ilk 5 ülke ve payları şöyledir. İsviçre %34, Çin %14, Fransa %10, İsveç %7, Belçika %7. Türkiye'nin Nijerya'ya radyo ve TV'ye mahsus cihaz ihracatı 2008 yılında 1,2 milyon dolar iken 2009 yılında 441 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Ülkedeki pazarın büyüklüğü dikkate alındığında, Türk firmalarının ülke ithalatındaki payını artırmak üzere Nijerya'da yapılacak fuarlara ve ticaret heyeti programlarına katılmalarının, bu ülkedeki tanıtım, pazarlama faaliyetlerini artırmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir. Türkiye Nijerya'ya radyo TV'ye mahsus cihazlar başlığı altında televizyon, monitör ve uydu yayını için anten ihracatı gerçekleştirmektedir.

DEMİR ÇELİKTEN İNŞAAT AKSAMI, PROFİLLER, ÇUBUKLAR, YASSI MADDE MAMÜLLERİ (gtip: 7207, 7208, 7213, 7307, 7308, 7326)

Nijerya 2008 yılında toplam 923 milyon \$ değerinde demir çelik inşaat aksamı, profil, çubuk ve yassı ürün ithalatı gerçekleştirmiştir. Nijerya'nın yukarıda sayılan demir çelik ürünleri ithalatında, 261 milyon \$ ile demir çelik inşaat aksamı ilk sırada yer almaktadır. Ardından 195 milyon \$ ile yassı mamuller, 170 milyon \$ ile demir çelik yarı ürünler, 160 milyon \$ ile demir çelik boru bağlantı parçaları, 135 milyon \$ demir çelikten diğer eşya ve 119 milyon \$ ile demir çelik filmaşın gelmektedir. Bu ürünler arasında Türkiye'nin ihrac potansiyeli yüksek olan ürünler, demir çelik inşaat aksamı, filmaşın ve demir çelikten diğer eşyalardır. Türkiye'nin dünyaya yassı mamul ihracatı olmakla birlikte bu ürünlerdeki üretimi henüz iç talebi karşılamamaktadır.

Nijerya'nın 2008 yılında 261 milyon \$ değerinde gerçekleştirdiği inşaat aksamı ithalatındaki başlıca ülkeler, G. Afrika (94 milyon \$), Çin (87 milyon \$), Hindistan (23 milyon \$), İtalya (22 milyon \$) ve Belçika (19 milyon \$)dir. Sekizinci sırada 11 milyon \$ ile yer alan Türkiye'nin payı % 4,2 dir.

2008 yılında Nijerya 135 milyon \$ değerinde demir-çelikten diğer eşya ithal etmiştir. Başlıca ithalat yaptığı ülkeler Fransa (13 milyon \$), Çin (11 milyon \$), ABD (6 milyon \$), Y. Zelanda (5 milyon \$) ve İngiltere (5 milyon \$)dir. Onüçüncü sırada 600 bin \$ ile yer alan Türkiye'nin demir çelikten diğer eşyadaki payı % 0,4'dür.

Nijerya 2008 yılında 119 milyon \$ değerinde demir çelik filmaşın ithal etmiş olup başlıca tedarikçileri Ukrayna (50 milyon \$), Almanya (11 milyon \$), Türkiye (4 milyon \$), Rusya (3 milyon \$) ve Belçika (1 milyon \$) dir. 2008 yılında Türkiye'nin Nijerya'nın demir çelik filmaşın ithalatındaki payı % 3,3'dür.

2007-2008 döneminde Nijerya'nın ilgili demir-çelik ürünleri ithalatı % 6 oranında düşmüş, Türkiye'nin aynı ürünlerde bu ülkeye gerçekleştirdiği ihracat ise % 63 oranında artmıştır. 2009 yılında ise bu ülkeye olan ihracatımız hemen hemen aynı düzeyde gerçekleşmiştir. Nijerya'nın küçük bir pazar olmasına karşın Türkiye'nin bu ülkenin özellikle demir çelik inşaat aksamı, demir çelikten diğer eşya ve filmaşın ithalatındaki payını daha da artırma imkanı bulunmaktadır. Bu yönde ülkede yapılacak fuar katılımı, tanıtım, pazarlama ve ticaret heyeti faaliyetlerinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

MADEN VE İNŞAAT MAKİNELERİ (gtip: 8425, 8426, 8427, 8428, 8429, 8430, 8431, 8705, 8709)

Nijerya, 2008 yılında 952 milyon dolar değerinde inşaat ve maden makinesi ithal etmiştir. Nijerya'nın en fazla inşaat ve maden makinesi ithal ettiği ilk beş ülke ve payları şöyledir. ABD %20, Çin %15, Almanya %8, Belçika %7, İtalya %5. Türkiye'nin Nijerya'ya gerçekleştirmiş olduğu inşaat ve maden makineleri ihracatı 2008 yılında 9 milyon dolar iken 2009 yılında 5,8 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

2000 yılından itibaren petrol fiyatlarındaki yükselişe bağlı olarak Nijerya bütçesinde yol ve inşaat projeleri için ayrılan payda artış görülmektedir. Bitirilmemiş yolların tamamlanması ve yeni yol yapımı için önemli ölçüde kaynak ayrılmıştır. Yar'Adua yönetiminin en önemli öncelikleri arasında fiziksel altyapının (su, yol vb) geliştirilmesi yer almaktadır. En önemli inşaat projeleri ülkenin ticari ve mali merkezi konumundaki Lagos'un demografik ve altyapı sorunlarının giderilmesi ve ulusal birliği sembolize etmek amacıyla Abuja'da başkent inşasının devam etmesidir.

Nijerya'da petrol ve doğal gazın yanında kömür, demir cevheri, uranyum, mermer, kalay, fosfat, kireç taşı bulunmaktadır. Ülkede önemli rezervler bulunmasına rağmen teçhizat yetersizliği nedeniyle petrol ve doğal gaz dışındaki yeraltı kaynaklarının üretimi oldukça sınırlı kalmaktadır. Maden makinelerine olan ihtiyaç oldukça fazladır.

ELEKTRİK JENERATÖRLERİ, KONVERTÖRLERİ ve TRANSFORMATÖRLERİ (gtip: 8502, 8504)

Nijerya 2008 yılında 684 milyon dolar değerinde elektrik jeneratörleri (gtip: 8502) ve 256 milyon dolarlık elektrik transformatörü (gtip: 8504) ithalatı yapmıştır. 2008 yılında ülkemizden Nijerya'ya 2 milyon dolarlık elektrik jeneratörü ve 15,3 milyon dolarlık elektrik transformatörü ihracatı gerçekleştiren 2009 yılında bu ürünlerdeki toplam ihracatımız 6,8 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Nijerya'nın kurulu elektrik üretim kapasitesi yıllık 5,96 Gigawatt'tır (2006). 2006 yılında üretim 22 milyar KW/s, tüketim ise 16 milyar KW/s olarak gerçekleşmiştir. Ülkenin kurulu kapasitesi, sahip olduğu 150 milyonluk nüfus için yetersizdir. Ayrıca sistemdeki ciddi kayıplar, tahsilatta yaşanan sorunlar ve gelir azlığı ülkenin elektrik yönetiminde ciddi verimsizlik ve yetersizliklere yol açmaktadır. 2006 yılında nüfusun sadece %40'ı elektrik enerjisine erişebilmektedir. Elektrik kesintileri sıklıkla

yaşanmaktadır. Bunun sonucu olarak, dizel jeneratörler alternatif elektrik kaynağı olarak yaygın olarak kullanılmakta ve pazarda rağbet gören ürünler arasında yer almaktadır. Diğer yandan Nijerya hükümeti %40 olan elektriğe erişim oranını 2010 yılına kadar %85'e çıkarmayı hedeflemektedir. 2004 yılında başlatılan program 1500 bölgesel topluluğun daha ulusal şebekeye bağlanmasını öngörmekte ve 2010 yılı hedefi için 10.000 MW'lık ek kapasite kurulması gerektiği hesaplanmaktadır. Bu proje kapsamında dağıtım şebekesinin yenilenmesi ve genişletilmesi planlanmaktadır. Bütün bu gelişmeler dağıtım şebekesinin en önemli bileşenlerinden olan transformatörlere önemli bir talep yaratmaktadır.

POMPA VE KOMPRESÖRLER (gtip: 8413-14)

Pompalara olan artan talep tarım ve sanayi sektörlerinin gelişimi ile doğru orantılıdır.

Nijerya 2008 yılında 422 milyon dolar değerinde pompa ve kompresör ithal etmiştir. Bu, bir önceki yıla göre %27 oranında bir ithalat artışıdır. Ülkenin ithalatında Çin, ABD, İtalya, İngiltere ve Almanya önemli ülkelerdir.

Türkiye 2008 yılında Nijerya'ya 647 bin dolar değerinde pompa kompresör ihracatı gerçekleştirmiş iken bu rakam 2009 yılında 699 bin dolara yükselmiştir. Ülkemizin bu sektörde pazarda önemli rakiplerle mücadele edebildiği ölçüde ihracat potansiyelimizin artabileceği düşünülmektedir.

Toplam pompa ve kompresörler ihracatımızın 2009 yılında 470 milyon dolar olduğu göz önüne alındığında Nijerya'nın toplam ihracatımızdaki payının oldukça düşük olduğu gözlenmektedir. Sektörde güçlü firmalarımızın pazardaki paylarını artırabilmeleri mümkün görülmektedir.

PLASTİK VE METAL BORULAR (gtip: 3917, 7303, 7304, 7305, 7306)

ITC-Trademap web sitesinden alınan verilere göre; Nijerya 2008 yılında 375 milyon \$ değerinde plastik ve metal boru ithal etmiştir. İthal edilen borular arasında %76 pay ile dikişsiz demir çelik borular ilk sırada yer almakta olup ardından %10 ile plastik borular, %7 ile demir çelikten diğer borular ve %6 ile dikişli (kaynaklı) çapı 406,4 mm'den geniş demir çelik borular gelmektedir.

Türkiye'nin dikişsiz demir çelik boru üretimi kendi iç talebini karşılayamadığından ihracat potansiyeli bulunmamaktadır. Ancak kaynaklı demir çelik borular ve plastik borularda Türkiye yüksek ihracat potansiyeline sahiptir.

Nijerya 2008 yılında 53 milyon \$ plastik boru ithal etmiştir. Başlıca tedarikçi ülkeler Almanya (%25), Çin (%21), İngiltere (%15) Brezilya (%10) ve Hindistan (%8)'dir. Onuncu sırada yer alan Türkiye'nin payı %1,6'dır.

Aynı yıl Nijerya 37 milyon \$ değerinde demir çelikten diğer dikişli borular ithal etmiştir. Nijerya'nın demir çelikten diğer dikişli boru ithalatı yaptığı başlıca ülkeler ve payları şöyledir, ABD (%21), Almanya (%13), İtalya (%12), Kore (%8) ve Belçika (%8). Nijerya'nın demir çelikten diğer dikişli boru ithalatında 17. sırada yer alan Türkiye'nin payı %0,6'dır.

Nijerya 2008 yılında 29 milyon \$ değerinde dikişli (kaynaklı) çapı 406,4 mm'den geniş demir çelik boru ithal etmiştir. Başlıca tedarikçi ülkeler Belçika (%31), Almanya (%21), Hindistan (%16), Kore (%9) ve ABD (%8)'dir. 2008 yılında Türkiye'nin dikişli (kaynaklı) çapı 406,4 mm'den geniş demir çelik boru ihracatı bulunmamaktadır.

Türkiye'nin Nijerya'ya özellikle kaynaklı demir çelik boru ve plastik boru ihracatı imkanı bulunmaktadır. Bu ürünlerle ilgili olarak ülkede yapılacak fuar katılımı, tanıtım, pazarlama ve ticaret heyeti faaliyetlerinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

OTOMOTİV YAN SANAYİ (gtip: 8708)

Nijerya otomotiv pazarı, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında çok farklı özellikler göstermektedir. Ülkedeki üretim artacağına yıldıza azalmıştır. Otomotiv sektörü kapanma noktasına gelmiş ve pazardaki pek çok küresel firma ülkedeki montaj üretim tesislerini elden çıkarmaya çalışmıştır (Michelin, VW gibi). Diğer yandan Toyota ülkede yeni bir montaj tesisi açmayı planlamaktadır.

Ülkede kullanılmış otomotiv parça ve aksesuarının 600 milyon dolarlık bir pazarı olduğu ve bunun önümüzdeki yıllarda milyar dolarlık seviyelere yükseleceği tahmin edilmektedir. Nijeryalılar düşük standartlı ve ucuz Asya kökenli parçaları yerine bu tip kullanılmış parçaları tercih etmektedir. Pazarın dağılımı Japonya %35, Singapur %20, Almanya %15, İngiltere %10, ABD %5 ve diğerleri %15 şeklindedir. Ülke aynı zamanda tüm Batı Afrika'ya bu parçaları ihracat etmektedir. Re-eksport oranının %25 olduğu tahmin edilmektedir. Ülkedeki kullanılmış parça müşterilerinin %70'i gerçek kişilerdir.

Tüm bu veriler ışığında Nijerya otomotiv ana ve yan sanayi pazarının bilinen pazarlardan çok farklı olduğu, kayıt dışılığın ve 2. el ürünlerin yaygın olduğu söylenebilir. Söz konusu pazarın riskleri göze alabilecek firmalar için önemli bir potansiyeli barındırdığı görülmektedir.

ALÜMİNYUM SAC, LEVHA VE ŞERİT (gtip: 7601,7604,7606,7607)

Alüminyum malzemelerinde 2008 verileri ile 302 milyon dolar düzeyinde ithalat yapan Nijerya'nın toplam Dünya ithalatındaki payı 0,3 milyon dolardır. Türkiye'nin ilgili ürünlerde Nijerya'ya ihracatı ise 2008 yılı verileri ile 0,3 milyon dolarla düşük bir seviyede gerçekleşmiş iken 2009 yılı ihracatımız 4,7 milyon dolara yükselmiştir. Nijerya'nın alüminyum malzemeler ithalatında Çin %41'lik oranla en önemli tedarikçi ülke konumundadır. G. Afrika, Hindistan, ABD ve Gana diğer önemli ihracatçılardır. Türkiye'nin sektördeki 2009 yılındaki 871 milyon dolarlık ihracatı düşünüldüğünde Nijerya 302 milyon dolarlık ithalat hacmiyle ülkemiz için önemli bir pazar olarak değerlendirilmektedir.

BEYAZ EŞYA VE KLİMALAR (gtip: 7321, 8418, 8422, 8450, 8509, 8516, 8415)

Nijerya, hem beyaz eşyalarda hem de klimalarda Afrika ülkeleri arasında Mısır, Cezayir ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nden sonra en çok ithalat yapan dördüncü ülkedir.

2008 yılında Nijerya'nın beyaz eşya ithalatı 228 milyon dolar, klima ithalatı 165 milyon dolar olmuştur. Nijerya'nın dünya ithalatındaki payı beyaz eşyada %0,3, klimada %0,5'tir. Nijerya'nın beyaz eşya ithalatının 128 milyon dolarını buzdolapları, 80 milyon dolarını da fırın, ocak, ızgara ile yemek pişirmede kullanılan diğer mutfak aletleri oluşturmaktadır. Diğer taraftan, ütü ithalatı 6,5 milyon dolar, gıdaları hazırlamada kullanılan elektrikli mutfak aletleri ithalatı 6,4 milyon dolar, çamaşır makineleri ithalatı ise 5,1 milyon dolardır.

2008 yılında Türkiye'den yapılan ithalat beyaz eşyada 8,8 milyon dolar, klimada 9,7 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin Nijerya ithalatındaki payı sırasıyla %4 ve %6'dır. 2009 yılında Türkiye'den yapılan beyaz eşya ve klima ithalatı toplam 3,5 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

TELEFON VE TELEFON APARATLARI (gtip: 8517)

Nijerya, 2008 yılında 212 milyon dolar değerinde telefon ve telefon aparatı ithalatı gerçekleştirmiştir. 2008 yılı ithalatı 2007'ye göre %489 artış göstermiştir. Nijerya 2008 yılında ithal ettiği telefon ve telefon aparatlarının büyük kısmını (%64) İsviçre'den ithal etmiştir. Türkiye'de telefon makineleri üreten toplam 6 adet firma bulunmaktadır. Bu firmalar: Geoteknik, Karel, Kumtel, Nortel Netaş, Penta, Telesis firmalarıdır. Türkiye'nin Nijerya'ya ihracatı 2008 yılında 0,5 milyon dolar, 2009 yılında ise 61 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Türk firmalarının ülke ithalatındaki payını artırmak üzere bu ülkedeki tanıtım, pazarlama faaliyetlerini artırmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.

MUSLUK VE VANALAR (gtip: 8481)

2008 yılında 200 milyon dolar değerinde ithalat gerçekleştiren Nijerya'nın dünya ithalatındaki payı %0,3'tür. İthalatta önde gelen ülkeler İtalya, ABD, Çin, İngiltere ve Fransa'dır. 2008'de Türkiye'den Nijerya'ya yapılan ihracat 130 bin dolar iken 2009 yılında 143 bin dolara yükselmiştir.

İLAÇ (gtip: 30)

Nijerya ilaç pazarı satış hacmi, 2007 yılında 278 milyon dolar olmuştur. Pazarın yıllık %5 oranında artması ve 2012 yılında 369 milyon dolara ulaşması beklenmektedir. Hükümet yerli üretimi teşvik etmesine rağmen, yerli üretim iç talebin yaklaşık %40'ını karşılayabilmektedir. Pazarın %75'ini ise jenerik ilaçlar oluşturmaktadır.

Nijerya'da ilaç sektöründe 200 firma faaliyet göstermektedir. Birçok uluslararası firmanın yanı sıra önemli kapasiteye sahip yerli firmalar da pazarda mevcuttur. Başlıca firmalar: Pfizer, Novartis, Sanofi-Aventis, GlaxoSmithKline, Nigeria-German Chemicals PLC (NGC), Emzor, Fidson Healthcare, Archy, Neros Pharmaceuticals, Drugfield Pharmaceuticals Limited, Campharm Products ve Tyonex'dir.

Nijerya'nın 2008 yılı ilaç ithalatı 189 milyon dolar olmuştur. 2007 yılına göre ithalat %18 oranında azalmıştır. Nijerya ilaç ithalatının yaklaşık %52'sini Hindistan ve Çin'den gerçekleştirmektedir. Diğer tedarikçi önemli ülkeler ise sırasıyla Belize (%4.9), ABD(4.7), Arnavutluk (%4.3), Belçika (%3.6), Pakistan (%2.7), Hollanda (%2.1), İsviçre (%2) ve Norveç (%2)'dir. 2008 yılında Nijerya'nın Türkiye'den yapmış olduğu ilaç ithalatı yaklaşık 2.2 milyon dolar olarak gerçekleşmiş ve ülkemizin pazardaki payı %1.2 olmuştur. 2009 yılında ise ülkemizden Nijerya'ya gerçekleştirilen ilaç ihracatı 1,5 milyon dolar civarındadır.

İthal ilaçlar içinde en ucuz grubu Hindistan ve Çin menşeli ilaçlar oluşturmaktadır. ABD, Belçika, Hollanda ve İsviçre gibi ülkelere gelen ilaçlar ise yüksek fiyatlı ilaçlardır. Türk ilaçları pazarda daha çok orta fiyat grubunda yer almaktadır. Pazardaki en önemli faktör olarak fiyat ön plana çıkmaktadır.

Nijerya ile iş yapmak isteyen firmalar, öncelikle, ülkedeki en büyük müşteri olan Sağlık Bakanlığının yürütmekte olduğu projeleri, finansman kaynaklarını ve uluslararası desteklerle kullanılmakta olan veya kullanılacak kredilerin neler olduğunu araştırmalıdır. Ayrıca Sağlık Bakanlığının en büyük ilaç tedarikçisi olan firmaların, ihraç edilecek ürünlerimiz hakkında gerekli bilgilere sahip olup olmadığı incelenmeli ve firmalarımızın, bu önemli tedarikçileri ürün katalogları, firma bilgileri ve ürünleri ile verebilecekleri hizmetler hakkında sürekli olarak bilgilendirmeleri gerekmektedir. Sağlık Bakanlığı dışındaki tedarikçilere ulaşmak için tanıtım faaliyetleri ve doğrudan dağıtım kanallarının oluşturulmasının gerekli olacağı ve bu durumun ihracatımıza olumlu yansıtacağı düşünülmektedir.

PETROL YAĞLARI (gtip: 271019)

Nijerya'ya gerçekleştirmekte olduğumuz petrol yağları ihracatı, madeni yağlardan oluşmaktadır. 2008 yılında söz konusu ülkeye 432 bin dolar düzeyinde madeni yağ (271019 kaleminde) ihracatı gerçekleştirilmiştir. Bu miktar bir önceki yıla göre %677 oranında bir artışı temsil etmektedir. 2009 yılında da Nijerya'ya madeni yağ ihracatımız yine 432 bin dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

Nijerya 2008 yılında 172 milyon dolar petrol yağı ithalatı gerçekleştirmiştir. Nijerya pazarındaki en büyük sıkıntılardan biri pazarda bozuk ve düşük standartlı yağların satılmasıdır. Bu tarz ürünler hem çevreye hem de araçlara zarar vermektedir. Pazarda bunun önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle kaliteli ürünlere sahip olan petrol yağları firmalarımızın paylarını artırmaları düşünülmektedir.

TARIM MAKİNELERİ VE TRAKTÖRLERİ (gtip: 8432, 8433, 8434, 8436, 8701)

Afrika ülkeleri arasında tarım makineleri ithalatında dördüncü, tarım traktörleri ithalatında altıncı sırada olan Nijerya bu ürünler için önemli bir pazar konumundadır. Halen nüfusun %60'ı tarım sektöründe çalışmaktadır. Ülke, yer fıstığı, kakao, palm yağı, hindistan cevizi, narenciye, mısır, patates ve şeker kamışı üretiminde önemli bir yere sahiptir.

2008 yılı tarım makineleri ithalatı 46 milyon dolar olarak gerçekleşmiş olup, Türkiye'den yapılan ithalat 1 milyon dolar civarındadır. 2009 yılında ise Nijerya'ya olan ihracatımız 1 milyon 125 bin dolar olarak gerçekleşmiştir.

Nijerya'nın tarım traktörleri ithalatı 2008 yılında 30 milyon dolardır. Söz konusu yıl Türkiye'den yapılan ithalat sadece 130 bin dolardır. 2009 yılında ise Nijerya'ya traktör ihracatımız 56 bin dolara düşmüştür.

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2009 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2010 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2009	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2009-2010 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2008-2009 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 Aylık Veriler*	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2011 Aylık Veriler*	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları	
İlaç sanayi	30	İlaçlar	189	1,5	429	0,05	-34,5	-18	0,690	0,733	Hindistan (%37.6) (%14.3) (%4.9) (%4.7) (%4.3)	Çin Belize ABD Arnavutluk	%0-20
Petrol ürünleri	271019	Petrol Yağları	172	0,4	2267	0,04	0	-7	0,237	0,069	ABD (%18.7) (%15.8) (%9.8) (%8.4)	Fransa İsviçre Norveç Çin (%6)	10%
Beyaz eşya	8415	Klima Cihazları	165	10	253	0,5	10,3 kat artış	54	4,568	5,524	Çin (%4) Singapur (%30) Türkiye (%6) Hindistan ABD (%2)		% 0 - 35
Tarım alet ve makineleri	8432, 8433, 8434, 8436	Tarım Makinaları	46	1,1	130	0,1	18,2	-9	0,253	0,497	Çin (%14) (%12) (%12) (%9)	ABD Hollanda Hindistan İtalya (%7)	Yedek parçalarda % 5. Diğer ürünlerde sıfır.
Tarım alet ve makineleri	8701	Tarım Traktörleri	30	0,06	260	0,1	2,73 kat artış	4	0,056	0,353	ABD (%34) Pakistan (%20) Çin (%16) Hindistan (%9) Brezilya (%8)		% 5 - 10
Boru ve bağlantı parçaları	3917, 7303, 7304, 7305, 7306	Plastik ve Metal Borular	375	7,2	2012	0,4	496,8	-48	0,730	0,895	Almanya (%21) (%20) ABD (%11) İngiltere (%8) (%6)	Çin İtalya	% 10 - 35
Otomotiv ana ve yan sanayisi	8708	Otomotiv Yan Sanayi	310	2,8	1998	0,1	9,8	53,6	1,236	1.172	Çin (%37,2) (%15,2) (%10,4) (%6,4) (%6,2)	ABD BAE İngiltere Fransa	10% (MFN)
Alüminyum inşaat malzemeleri	7606,7607,7601,7604	Alüminyum Sac, Levha, Şerit, İşlenmemiş Alüminyum	302	4,7	871	0,3	26 kat artış	-48,4	2,614	0,006	Çin (%41) Hindistan (%16) Afrika (%9) ABD (%6) Gana (%3)	G.	% 5 - 35
Beyaz eşya	7321, 8418, 8422, 8450, 8509, 8516	Beyaz Eşya	228	3,5	3265	0,3	-63,8	53	1,312	4,454	Çin (%69) (%6) (%5) (%5)	İtalya İngiltere Singapur Türkiye (%4)	% 0 - 35
Elektronik	8517	Telefon ve Telefon Aparatları (gtip:)	212	0,06	67	0,06	-88,8	489	0,012	0,024	İsviçre (%64) (%6) (%6) Kong (%5) Çin (%4)	Japonya Singapur Hong	%0 - 10
İnşaat malzemeleri	8481	Musluk ve Boru Malzemeleri, Termostatik Valfler	201	0,1	262	0,3	10,8	40	0,034	0,004	İtalya (%33) (%21) (%11) İngiltere (%10) Fransa (%6)	ABD Çin	Yedek parçalarda % 5. Diğer ürünlerde sıfır.
											ABD (%26,0)	Çin	

Otomotiv ana ve yan sanayi	8702,8703,8704, 8711	Otomotiv Ana Sanayi	2 959	1,7	9438	0,4	-60,8	37,1	1,180	0,181	(%21,2) (%13,3) Almanya (%6,3)	Japonya (%7,8) Güney Afrika	%5 - %35 (MFN)
Elektronik	8525, 8528, 8529	Radio, Tv'ye Mahsus Cihazlar, Kaydedici Cihazlar, Monitör, Projektörler, Aksam ve Parçaları	1 760	0,4	1823	0.6	-64,2	112	0,293	0,050	İsviçre (%34) (%14) (%10) İsveç (%7) Belçika (%7)	Çin Fransa	%0 - 20
İş ve maden makineleri	8425, 8426, 8427, 8428, 8429, 8430, 8431, 8705, 8709	Maden ve İnşaat Makineleri Aksam ve Parçaları	952	5,8	1537	0.4	-36,5	-21	0,965	2,062	ABD (%20) (%15) Almanya (%8) Belçika (%7) İtalya (%5)	Çin	% 0 - 5
Elektrikli makineler ve kablolar	8502, 8504	Elektrik Konvertörleri, Transformatörleri	940	6,8	940	0,9	-60,9	39,8	0,439	16,690	Çin (%42,1) (%27,2) Fransa (%3,7) (%3,4)	İngiltere (%6,1) ABD Hindistan	%0 - %20 (MFN)
Demir çelik inşaat malzemeleri	7208,7307,7213, 7308,7207,7326	Demir Çelikten İnşaat Aksamı, Profiller, Çubuklar, Yassı Madde Mamülleri	923	30,3	3367	0,4	-0,9	-6	6,571	25,928	Çin (%19) Ukrayna (%19) G. Afrika (%11) Rusya (%9) İngiltere (%6)		% 5 - 35
Pompa ve kompresörler	8413, 8414	Pompalar	422	0,7	470	0.03	8,1	27	0,418	0,276	Çin (%30) (%14) (%10) (%10) Almanya (%7)	ABD İtalya İngiltere	%0 - 20

Kaynak : Tablonun hazırlanmasında Türkiye'ye ilişkin rakamlarda TÜİK, diğer ülkelere ilişkin istatistik rakamlarında UN-ITC TradeMap, gümrük vergisi konusunda AB ülkeleri için TARIC diğer ülkeler için kendi gümrük idarelerinin verileri kullanılmıştır.

* Veriler 6 aylıktır.

Nijerya - Düzenlenen Önemli Fuarlar

Bireysel Katılımda Devlet Desteği Olan Fuarlar

Nog -Nigeria Oil & Gas (Abuja - Şubat/Her Yıl)

Enerji, Petrokimya

Web Sitesi : <http://www.thecwcgroup.com>